

VAASAN YLIOPISTO
FILOSOFINEN TIEDEKUNTA

Ville Mäkinen

**ALUEELLINEN TOIMIELIN KUNTALIITOKSEN ONNISTUMISEN
TAKAAJANA**

Vähänkyrön aluelautakunta Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksessa

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2016

SISÄLLYLUETTELO

	sivu
KUVALUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	5
1. JOHDANTO	7
1.1. Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne	8
1.2. Aineisto ja menetelmät	10
2. KUNTALIITOKSET SUOMESSA	14
2.1. Yleistä kuntaliitoksista	14
2.2. Suomen kuntien lukumäärä 1900–2013	16
2.3. Strateginen kuntaliitos	17
2.4. Kuntaliitosprosessi	18
2.5. Hallitusten kuntauudistuspolitiikka	20
3. LÄHIDEMOKRATIA	22
3.1. Käsitteen määrittely	22
3.2. Lähestymistapoja lähidemokratiaan	23
3.3. Alueellisen demokratian historiaa Suomessa	26
3.4. Alueelliset toimielimet Suomessa	27
3.5. Toimielimen ja kunnan välinen kumppanuus	28
3.6. Lähidemokratian vaikuttavuus	29
3.7. Esimerkki onnistumisesta: Yläkemijoen aluelautakunta	30
4. VAASAN JA VÄHÄNKYRÖN KUNTALIITOS	31
4.1. Kuntaliitos	31
4.2. Yhdistymissopimus	33
4.3. Vähänkyrön aluelautakunta	35

5. HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI	41
5.1. Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos	41
5.1.1. Kuntaliitosprosessi sekä liitoksen tuomat hyödyt ja haitat	41
5.1.2. Kuntaliitoksen vaikutukset vähäkyröläisten kunnalliseen päätöksentekoon ja palveluihin	45
5.1.3. Mietteitä kuntaliitoksesta	48
5.2. Vähänkyrön aluelautakunta	50
5.2.1. Vähänkyrön aluelautakunta yhdistymissopimuksen valvojana	50
5.2.2. Aluelautakunta vaikuttamiskanavana sekä sen budjetti- ja lausuntovalta	54
5.3. Aluelautakunnan tulevaisuus	59
5.3.1. Aluelautakunnan sekä Vähänkyrön alueen tulevaisuus	59
5.3.2. Vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien takaaminen vähäkyröläisille sekä kuntaliitosprosessiin liittyvä kritiikki	64
6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	68
6.1. Yhteenveto	68
6.2. Johtopäätökset	72
6.3. Jatkotutkimusehdotukset	74
LÄHDELUETTELO	75
LIITTEET	
LIITE 1. Haastattelurunko	81
LIITE 2. Haastatteluun osallistuneet	83

KUVALUETTELO

Kuva 1. Suomen kuntien lukumäärä 1900–2013	15
Kuva 2. Kuntien yhdistymisen prosessi	19
Kuva 3. Vaasa ja Vähäkyrö ennen kuntaliitosta	32
Kuva 4. Vaasan kaupungin organisaatio	39

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta****Tekijä:**

Ville Mäkinen

Pro gradu -tutkielma:

Alueellinen toimielin kuntaliitoksen onnistumisen takajana: Vähänkyrön aluelautakunta Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksessa

Tutkinto:

Hallintotieteiden maisteri

Oppiaine:

Aluetiede

Työn ohjaaja:

Seija Virkkala

Valmistumisvuosi:

2016

Sivumäärä: 83

TIIVISTELMÄ:

Tutkimus tarkastelee Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitosta sekä siihen liittyvää kuntaliitossopimuksen noudattamista valvomaan perustettua Vähänkyrön aluelautakuntaa. Tutkimuksessa pyritään valottamaan myös Vähänkyrön alueen tulevaisuutta kuntaliitossopimuksen jälkeen. Vähänkyrön kunta liittyi Vaasaan kaupunkiin vuoden 2013 alussa. Kuntaliitossopimuksessa sovittiin muun muassa, että liitettävälle Vähänkyrön alueelle perustetaan aluelautakunta, jonka tärkeimmäksi tehtäväksi määrättiin kuntaliitossopimuksen noudattamisen valvominen. Kuntaliitossopimus päättyi vuoden 2016 alussa.

Tutkimus on kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin käyttäen teemahaastatteluja. Haastattelun kohdehenkilöt olivat vaasalaisia ja vähänkyröläisiä luottamushenkilöitä sekä virkamiehiä. Haastattelun teemat olivat Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos, Vähänkyrön aluelautakunta sekä Vähänkyrön alueen tulevaisuus osana Vaasan kaupunkia. Tutkimuksessa selvitettiin, miten Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos toteutettiin ja miten se on onnistunut. Tutkielman teoriaosuudessa esitellään yleisiä kuntaliitosten prosesseja ja toimintamalleja, joka pohjustaa tutkielman empiria-osuutta. Lisäksi tutkielma selvittää Vähänkyrön aluelautakunnan roolia sekä sitä, miten se on onnistunut tehtävissään. Lautakunnan analysointia pohjustetaan tutkimalla lähidemokratian käsitettä, sillä aluelautakunta perustettiin Vähänkyrön alueen lähidemokratiaelimeksi. Tutkielmassa pyritään myös selvittämään, mikä on aluelautakunnan ja Vähänkyrön alueen tulevaisuus osana Vaasan kaupunkia.

Tutkimuksen perusteella Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitokseen ollaan pääosin tyytyväisiä. Liitos valmistettiin huolella ja kaikkien osapuolten näkökannat otettiin hyvin huomioon. Tutkimuksen perusteella erityisesti kuntaliitossopimukseen ollaan oltu tyytyväisiä. Sopimukseen kirjattu investointiohjelma on antanut hyvät eväät Vähänkyrön alueen kehittämiseen. Kuntaliitos nähtiin myös välttämättömänä poliittisena ratkaisuna, minkä uskottiin avaavan pelin kuntaliitoksille Vaasan alueella. Vähänkyrön aluelautakunta on onnistunut työssään hyvin, sillä suurin osa sopimuksesta on toteutettu alkuvuoteen 2016 mennessä. Muutoinkin aluelautakunnan työtä ja toimintatapoja on arvostettu niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöiden toimesta. Aluelautakunta koettiin myös yhtenä tärkeänä kuntalaisten vaikuttamiskanavana, jonka roolina on ollut toimia edunvalvojana, keskustelukumppanina kaupungin suuntaan sekä linkkinä Vähänkyrön ja Vaasan kaupungin välillä. Aluelautakunnan tulevaisuus on avoin, sillä kuntaliitossopimus on päättynyt. Sen uskottiin jatkavan jonkinlaisena alueellisena toimielimenä, esimerkiksi asukastoimikuntana. Itse alueen tulevaisuus nähtiin tutkimuksen mukaan suurina maaseutumaisina tontteja tarjoavana asuinpaikkana, mikä tuo lisää mahdollisuuksia Vaasan tonttitarjontaan.

AVAINSANAT: kuntaliitos, lähidemokratia, Vaasa, Vähäkyrö, alueellinen toimielin, kuntaliitossopimus

1. JOHDANTO

Kuntaliitoksista on puhuttu Suomessa paljon viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomen kuntakenttä on muuttunut paljon tänä aikana, ja jatkossa muutos tulee olemaan vielä suurempi hallituksen ajaman sosiaali- ja terveystuudistuksen myötä. Kuntarakenteen muutosta ja kuntaliitoksia on tärkeää tutkia myös jatkossa, sillä hyvin toteutettu kuntaliitos tarjoaa hyvät mahdollisuudet vastata tulevaisuuden haasteisiin. Väestön ikääntyminen, muuttoliike kasvukeskuksiin sekä talouden kasvun hidastuminen asettavat suurelle osalle Suomen kunnista haasteita, mihin hyvin toteutettu kuntaliitos voi olla yksi vastaus. Kuntaliitokset eivät kuitenkaan ole helppoja, sillä niiden toteuttamisessa tulee monesti vastaan kaksi tärkeää periaatetta. Toisaalta tavoitellaan taloudellista tehokkuutta, mikä johtaa usein suurempiin yksiköihin. Suuremmat yksiköt voivat taas vaikeuttaa demokratian toteutumista. (Halme & Kuukasjärvi 2010: 14–15.)

Kuntaliitosten tutkiminen on tärkeää, sillä kuntakenttä on jatkuvassa muutoksessa. Kuntaliitosten määrä on aivan viime vuosina vähentynyt, mutta seuraava suuri uudistus on jo edessä, sillä hallituksen ajama maakuntahallinnon uudistus muokkasi rajusti kuntakenttää sekä kuntien tehtäviä ja velvollisuuksia. Monet kunnan tehtävistä suunnitellaan siirrettävän maakunnille, joten tulevaisuuden kuntaliitokset saattavat pohjautua erilaiseen palvelujen järjestämisen pohjaan kuin tähän saakka. Kuntaliitoksia on tämän vuoksi tärkeää tutkia, jotta niiden kautta saadut onnistumiset voidaan hyödyntää myös tulevaisuudessa ja toisaalta voidaan välttää kuntaliitosten suurimpia ja yleisimpiä sudenkuoppia.

Kuntaliitoksia on tutkittu Suomessa suhteellisen paljon. Tästä huolimatta omaa tutkimuskohdettani eli Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitosta ei ole juurikaan tutkittu. Tämä johtuu osittain siitä, että kuntaliitos on vielä suhteellisen tuore. Monesti on hedelmällistä tutkia nimenomaan tiettyjä kuntaliitoksia tarkemmin, jolloin voidaan tutkimuksen avulla saada arvokasta tietoa liitosten onnistuneista tavoista ja hyvistä käytännöistä ja näin helpottaa tulevia kuntaliitosprosesseja. Samalla pystytään saamaan tietoa myös käytännöistä, jotka eivät toimineet kyseisessä prosessissa. Täytyy kuitenkin muistaa, että kaik-

ki kuntaliitokset ovat uniikkeja tapauksia, eikä tietty hyvä toimintatapa ole välttämättä hyvä sellaisenaan jossain toisessa kuntaliitoksessa.

1.1. Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Tavoitteenani on selvittää, miten Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos on toteutettu, mikä Vähänkyrön aluelautakunnan rooli on ollut ja miten se on onnistunut tehtävässään sekä ottaa selvää, millainen aluelautakunnan ja Vähänkyrön alueen tulevaisuus on. Näin ollen tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos toteutettiin ja miten se on onnistunut?
2. Mikä on aluelautakunnan rooli ja miten se on onnistunut tehtävissään?
3. Mikä on Vähänkyrön aluelautakunnan ja alueen tulevaisuus?

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos oli siitä syystä erikoinen, että liittyvillä kunnilla ei ollut lainkaan yhteistä maarajaa. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni pureutuu kuntaliitoksen toteutukseen ja sen onnistumiseen. Pyrin haastattelujen avulla siis selvittämään, miten Vaasan ja Vähänkyrön luottamushenkilöt sekä viranhaltijat ovat nähneet kuntaliitoksen toteutuksen sekä samalla pyrin selvittämään, miten kuntaliitos on haastateltavien mielestä onnistunut. Ensimmäisen tutkimuskysymykseni teemat siis liittyvät kuntaliitosprosessiin sekä kuntaliitoksen onnistumiseen.

Toisen tutkimuskysymyksen kautta perehdyn tarkemmin kuntaliitoksen yhteydessä perustettuun aluelautakuntaan ja sen toimintaan. Pyrin haastattelujen avulla selvittämään, mikä aluelautakunnan rooli on ollut ja miten se on onnistunut tehtävässään. Käyn läpi aluelautakunnan tehtäviä sekä sen onnistumisia ja epäonnistumisia. Teemana on siis Vähänkyrön aluelautakunnan vastuut, roolit ja tehtävät kuntaliitoksen läpiviennissä sekä lautakunnan onnistuminen kuntaliitossopimuksen mukaisissa tehtävissään.

Kolmannen tutkimuskysymyksen kautta pyrin hahmottamaan Vähänkyrön alueen sekä aluelautakunnan tulevaisuutta osana Vaasan kaupunkia. Yritän haastattelujen avulla selvittää, millaisia tulevaisuuden skenaarioita haastateltavat uskovat alueelle ja aluelautakunnalle tapahtuvan. Teemana on siis Vähänkyrön tulevaisuuden pohtiminen alati muuttuvassa kuntakentässä. Kokonaisuudessaan tutkimuskysymyksiin vastaaminen luo laajapohjaisen analyysin Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksesta ja Vähänkyrön aluelautakunnasta. Vastaan tutkimuskysymyksiin kuudennessa luvussa.

Tutkin Vaasan ja Vähänkyrön välistä kuntaliitosta, kuntaliitossopimuksen toteutumista valvovaa Vähänkyrön aluelautakuntaa sekä lautakunnan ja Vähänkyrön alueen tulevaisuuden näkymiä liitosvaiheen jälkeen. Liitos on tyypillinen, sillä usein pienempi kunta liittyy maakunta- tai seutukuntakeskukseen. (Koski, Kyösti & Halonen 2013:22.) Kuntaliitoksen yhteydessä perustettiin Vähänkyrön aluelautakunta valvomaan kuntaliitossopimuksen noudattamista. Liitossopimuksessa sovittiin myös noin 21 miljoonan euron arvoisen investointiohjelman toteuttamisesta Vähänkyrön alueelle. Nämä kuntaliitosneuvotteluissa sovitut asiat erottavat liitokset muista saman kokoluokan kuntaliitoksista, ja liitokseen on täten mielenkiintoista syventyä tarkemmin.

Tutkielmani toisessa luvussa käyn hiukan läpi kuntaliitosten historiaa Suomessa sekä perehdyn niin sanottuun strategiseen kuntaliitokseen. Esittelen myös kuntaliitosprosessin ja siihen liittyvät eri vaiheet. Luvun lopuksi käyn läpi hallitusten eri aikoina toteuttamaa kuntauudistuspolitiikkaa. Tavoitteenani on siis antaa teoriataustaa kuntaliitoksista, sen prosessista ja historiasta.

Kolmas luku käsittelee lähidemokratiaa ja aluedemokratiaa. Käsitteiden niitä synonyymeinä, sillä ne ovat merkitykseltään suhteellisen samankaltaisia. Käyn kirjallisuuskatsauksen tapaan läpi eri tulokulmia lähidemokratiaan. Tämän jälkeen esittelen alueellisen demokratian historiaa ja alueellisia toimielimiä Suomessa. Lopuksi käyn läpi kunnan ja toimilimen välistä kumppanuutta sekä alueellisen demokratian vaikuttavuutta.

Neljännessä luvussa syvennytään tarkemmin Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitokseen. Luvussa käydään läpi kuntaliitosta, yhdistymissopimusta sekä Vähänkyrön aluelauta-

kuntaa. Viidennessä luvussa esittelen empiirisen tutkimukseni keskeisimmät tulokset, jotka liittyvät Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitokseen, Vähänkyrön aluelautakuntaan sekä lautakunnan ja alueen tulevaisuuteen.

1.2. Aineisto ja menetelmät

Tutkielman aineisto on kerätty teemahaastattelujen avulla. Teemahaastattelu kohdenneetaan tiettyihin teemoihin, joista ollaan kiinnostuneita. Teemahaastattelussa ei siis olla kiinnostuneita niinkään yksittäisistä kysymyksistä vaan haastattelu kulkee enemmänkin valittujen teemojen kautta. Haastatteluni kolme teemaa olivat siis Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos, aluelautakunnan rooli ja tehtävät sekä lautakunnan ja alueen tulevaisuus (Liite 1). Teemahaastattelussa tärkeitä ovat ihmisten antamat merkitykset ja tulkinnat tutkittavista asioista. Samalla teemahaastattelun kautta syntyvät merkitykset syntyvät ennen kaikkea ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 47–48.)

Haastattelin viikoilla 15–17 vuonna 2016 yhteensä kahdeksaa vaasalaista ja vähänkyröläistä luottamushenkilöä sekä viranhaltijaa (Liite 2). Pyrin mahdollisimman tasaiseen alueelliseen otantaan, jolloin vastauksia voi verrata sen mukaan, toimiiko vastaaja entisen Vähänkyrön alueelta, esimerkiksi aluelautakunnan jäsenenä, vai Vaasan puolella. Vaasan puolelta haastattelin kahta virkamiestä sekä kahta luottamushenkilöä. Vähänkyröstä haastattelin kolmea luottamushenkilöä sekä yhtä viranhaltijaa. Haastatteluja analysoidessani pyrin erottelemaan Vähänkyrön ja Vaasan vastaukset erilleen, jolloin vastausten vertailu on hedelmällistä ja mielenkiintoista.

Tutkimus on laadultaan empiirinen. Empiirisessä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita jostain reaali maailman ilmiöstä, josta hankitaan uutta tietoa jollakin systemaattisella tiedonhankintamenetelmällä. Tutkimusongelmana empiirisessä tutkimuksessa voi olla tutkittavan ilmiön alustava tai perusteellinen kuvaus, ilmiön selittäminen, tulevan kehityksen ennustaminen tai jonkin toiminnan arvioiminen ja kehittäminen. Usein kuitenkin sama tutkimus kattaa useampaa ylläolevaa tavoitetta. Tutkimuksessani esiintyy ilmiöi-

den selittämistä, toiminnan arviointia sekä tulevan kehityksen ennustamista. (Uusitalo 1991: 60–61.)

Tutkimukseni ote on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto on verbaalista tai visuaalista. Laadullisen tutkimuksen kohteena voi olla joko singulaarinen tai geneerinen ilmiö. Singulaarinen ilmiö on jokin tietty, helpposti yksilöitävissä oleva ilmiö. Geneerisellä ilmiöllä tarkoitetaan jotain yleisempää ilmiöluokkaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää, että aineistolla on teoreettinen edustavuus, eli aineistossa on oltava tutkimuksen kannalta olennaiset piirteet. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös tyypillistä, että aineiston kerääminen, käsittely ja analyysi lomittuvat toisiinsa. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä tutkimusaineistoja ovat mm. kenttähavainnointi, vapaamuotoiset haastattelut, erilaiset dokumentit ja kulttuurin tuotteet. Analyysi kvalitatiivisessa tutkimuksessa on vahvemmin aineistosidonnaista ja vähemmän sääntöihin sidottavissa kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. (Uusitalo 1991: 79–81.)

Karkeimmillaan laadullinen tutkimus nähdään aineiston muodon kuvaukseksi. Tähän aineistoon voi hyvin soveltaa erilaisia lukutapoja, joista osa voi olla kvantitatiivisia eli määrällisiä. Laadullista tutkimusta on pitkään selitetty ja arvioitu sen suhteesta kvantitatiiviseen tutkimukseen. Laadullista tutkimusta on siis määritelty sen mukaan mitä se on tai ei ole suhteessa määrälliseen tutkimukseen. Vastakkainasettelu näiden kahden menetelmän suhteen on kuitenkin turhaa ja harhaanjohtavaa, sillä menetelmän täytyy valita tutkimusongelman mukaan. (Eskola & Suoranta 1998: 13–14.)

Pelkistetyimmillään laadullinen aineisto on ilmiösultaan tekstiä, ja se voi olla syntynyt joko tutkijasta riippuen tai riippumatta. Tutkijasta riippuen syntynyt aineisto voi olla haastattelut ja havainnointi ja tutkijasta riippumaton aineisto voi olla esimerkiksi päiväkirjat ja kirjeet. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa on yleistä, että tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen edetessä, ja se on eräänlainen prosessi. Tutkimuksessa tulkinta tapahtuu koko tutkimusprosessin aikana, eikä sitä ole aina helppoa eikä tarkoituksenmukaista pilkkoa vaiheisiin. Joskus jopa koko tutkimusongelmaa saattaa joutua muuttamaan aineiston keruun kuluessa. (Eskola & Suoranta 1998: 15–16.)

Tutkiessani kuntaliitosta, alueellista demokratiaa ja Vaasan Vähänkyrön aluelautakuntaa on luonnollista valita tutkimukseni otteeksi laadullisen tutkimuksen. Tutkimukseni teemat ovat laadullisia eli ei-mitattavissa. Tutkimukseni perustuu haastatteluaineistoon, mikä on Uusitalon (1991: 81) mukaan yksi tyypillisistä tutkimusaineistosta kvalitatiivisessa tutkimuksessa.

Käytän tutkimuksessani strategiana tapaustutkimusta. Tapaustutkimuksessa tutkittava kohde on useimmiten tapahtumakulku tai ilmiö, ja siinä tarkastellaan vain pientä joukkoa ilmiöitä, useimmiten vain yhtä tiettyä ilmiötä tai tapausta. Tapaustutkimus on perusteellinen ja tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tutkittava ilmiö tai kohde voi olla yksilö, yhteisö, organisaatio, kaupunki, valtio, sivilisaatio tai tapahtumakulku. Tarkoituksena on siis kerätä mahdollisimman monipuolinen aineisto sekä kuvata tutkittava kohde mahdollisimman monipuolisesti. Luonteenomaista tapaustutkimukselle on, että sillä pyritään selvittämään jotakin, mikä ei ole entuudestaan tiedossa, mutta joka kuitenkin vaatii esille tuomista ja tutkimista. Parhaiten tapaustutkimus vastaa kysymyksiin miten ja miksi. Tapaustutkijalle on ominaista, että hänellä on alustava tieto tutkittavan kohteen tärkeydestä. Usein sen lopullinen merkitys paljastuu vasta tutkimuksen kuluessa. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007: 9–10.)

Tapaustutkimuksessa tutkijan tavoitteena on sanoa kohteesta jotain konkreettista tai teoreettista. Tutkittava tapaus on liitettävä aiempiin tieteellisiin keskusteluihin. Vaikka tapaustutkimus on luonteeltaan laadullista, voidaan siihen yhdistää myös määrällistä aineistoa. Se kuitenkin erottuu määrällisestä tutkimuksesta siinä, että määrällisessä tutkimuksessa tutkittavia yksiköitä on paljon, kun taas tapaustutkimuksessa tutkittavana on yksi tai pieni määrä ilmiöitä. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007: 11.)

Tapaustutkimuksen kohde tutkimuksessani on Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos sekä Vähänkyrön aluelautakunta. Tutkimukseni ilmiö on kuntaliitokset Suomessa, jonka tapaus Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos on. Tapauksen konteksti eli ympäristö on muuttuva kuntakenttä, väestön vanheneminen ja kuntien tiukentuva taloudellinen tilanne. Laineen ym. (2007: 10) mukaan organisaatio on yksi tyypillisimmistä tapaustutkimuksen kohteista. Linkitän tapauksen aiempaan tutkimukseen kuntaliitoksista ja alueellista

demokratiasta. Tutkimukseni kohde on myös sellainen, että se vaatii esille tuomista ja tutkimista, sillä kyseistä kuntaliitosta ei ole vielä laaja-alaisesti tutkittu. Tapaustutkimus on siis perusteltu strategia tutkimuksessani.

2. KUNTALIITOKSET SUOMESSA

2.1. Yleistä kuntaliitoksista

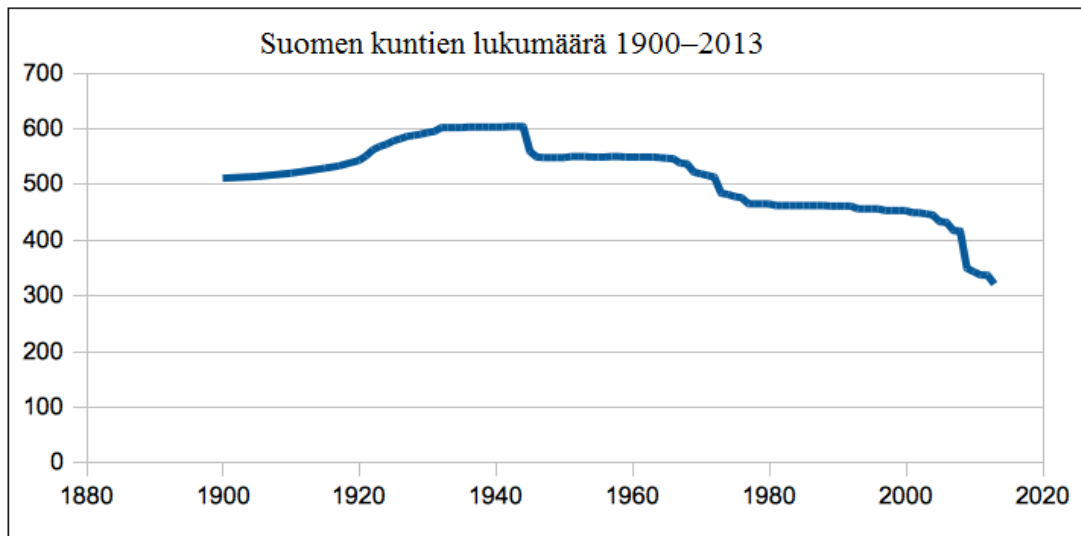
Kuntaliitos tarkoittaa kahden tai useamman kunnan yhdistymistä suuremmaksi kunnaksi. Kuntaliitoksissa kuntien väliset rajat poistetaan, ja ne yhdistyvät maantieteellisesti ja hallinnollisesti yhdeksi kunnaksi. Liitos voidaan toteuttaa joko kahden tai useamman kunnan välillä, jolloin puhutaan monikuntaliitoksesta. Kuntaliitos voi olla pakollinen tai vapaaehtoinen. Pakollisessa kuntaliitoksessa valtio pakottaa kunnat liittymään yhteen. Liitoksissa voidaan yhdistää myös osa kunnasta, jolloin puhutaan osakuntaliitoksesta tai jakaa koko kunta naapureidensa kesken. (Kuntaliitto 2016c.)

Kuntaliitosten tavoitteet voivat vaihdella alueittain. Suurilla kaupunkiseuduilla kuntalaiset työskentelevät, asuvat ja kuluttavat palveluja eri kuntien alueilla, jolloin kuntaliitoksen pohtiminen lähtee siitä, ovatko kuntarajat tarkoituksenmukaisia, ja hyödyttävätkö ne alueen tulevaisuutta. Pienten kuntien yhdistymisellä tavoitellaan parempaa mahdollisuutta järjestää kunnan palvelut. Kuntaliitoksen yhteydessä tulee kuitenkin tarkoin miettiä ja suunnitella, miten palvelut saadaan järjestettyä toimivasti kuntien yhdistymisen jälkeen. (Kuntaliitto 2016c.)

Kunnilla on Suomessa ollut perinteisesti vahva itsehallinto. Samalla myös kuntien välisellä yhteistyöllä on pitkä historia, mikä näkyy esimerkiksi palveluita järjestävien kuntayhtymien ja maakuntahallinnon muodossa. Kuntien välistä vapaaehtoista yhteistyötä voi kuvata aaltomaiseksi, sillä se on vaihdellut runsaasti alueiden mukaan tiiviydeltään ja sisällöltään. (Valtiovarainministeriö 2009: 15.) Kuntien määrä alkoi vähentyä 1960-luvulla, jolloin hyvinvointivaltioideologia ja ajatus alueellisesta tasa-arvosta palvelujen saamisen suhteen yleistyivät. Jo esimerkiksi vuonna 1961 valtioneuvosto perusti komitean pohtimaan pienten ja taloudelliselta kantokyvyltään heikkojen kuntien mahdollisuuksia niille asetetuista vaatimuksista. (Laamanen 2007: 70–71.)

Kuten kuvasta 1 voi nähdä, kuntien lukumäärä on laskenut huomattavasti Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana. Vuonna 1955 kuntia oli 547, mutta 1960–1970-luvuilla toteutettujen kuntaliitosten myötä vuonna 1977 kuntien määrä oli enää 464.

Kuntaliitokset olivat vähäisimpiä 1980- ja 1990-luvuilla, mutta 2000-luvulla kuntien määrä on vähentynyt voimakkaasti. Erityisesti vuonna 2005 alkanut kunta- ja palvelurakennemuutos sekä vuonna 2011 käynnistynyt kuntauudistus ovat vähentäneet kuntien määrää. Vuosien 2005–2015 aikana Suomessa on tehty 82 kuntaliitosta, joissa on ollut mukana 208 kuntaa. (Kuntaliitto 2016b; Kuntaliitto 2016a.)

Kuvio 1. Suomen kuntien lukumäärä 1900–2013 (Kuntaliitto 2016 b).

Kuntarakenteen kehittäminen on osoittautunut läpi historian vaativaksi tehtäväksi, sillä siihen liittyy usein kaksi toisilleen vastakkaista tavoitetta: toisaalta taloudellinen tehokkuus julkisten palvelujen tuottamisessa sekä toisaalta demokratian toteutuminen. Taloudellisen tehokkuuden tavoite johtaa hyvin usein suurempiin yksiköihin. Demokratian toteutumisen vaatimus korostaa kuntalaisten mahdollisuuksia aktiiviseen ja suoraan osallistumiseen omaa elinpiiriään koskevissa asioissa. (Halme & Kuukasjärvi 2010: 14–15.) Monesti kuntaliitosten keskeisimpiä asioita ovat kuntien omaisuus ja sen arvon määrittäminen, luottamushenkilöpaikkojen järjestäminen, virkamiesten työjärjestelyt, kuntayhtymien tulevaisuus sekä lähidemokratian toteuttaminen. (Halme & Kuukasjärvi 2010: 15, 10.)

2.2. Suomen kuntien lukumäärä 1900–2013

2000-luvun kuntaliitoksia tarkasteltaessa huomataan, että liitokset keskittyvät valtuustokausien aloitusvuosiin. Suurin osa kuntien yhdistymisistä ajoittuu vuosiin 2001, 2005, 2009 ja 2013. Tärkeä syy liitosten keskittymiselle näille vuosille on yhdistymisten toteuttamisen vaivattomuus valtuustokauden vaihtuessa. Näin ollen kuntavaalit voidaan käydä normaalissa järjestyksessä uutta kuntaa varten, ja samalla saadaan valittua uudelle kunnalle uudet toimielimet. (Koski, Kyösti & Halonen 2013:15.) Sipposen (2016: 120) mukaan 2000-luvulla toteutuneet kuntaliitokset ovat vähentäneet erityisesti kaikkein pienimpien, alle 2000 asukaan kuntien lukumäärää. Samalla osa kunnista, jotka kaikkein kipeimmin olisivat tarvinneet uudistuksia, ovat jääneet uudistuksen ulkopuolelle. Samalla kaupunkiseutujen yhteistyö eteni hitaasti.

Maantieteellisesti kuntaliitokset ovat keskittyneet niihin maakuntiin, joissa kuntia on ollut lukumääräisesti paljon ja niiden koko on ollut pieni niin asukasmäärältään kuin pinta-alaltaankin. Tästä selkein esimerkki on Varsinais-Suomen maakunta, missä kuntien lukumäärä on 2000-luvun aikana pudonnut puoleen. Myös Etelä-Savon ja Kymenlaakson maakuntien kuntamäärä on laskenut lähes puoleen. Vähiten kuntaliitoksia on ollut 2000-luvulla pitkien etäisyyksien ja pinta-alallisesti suurten kuntien Lapissa ja Kainuussa, sekä Päijät-Hämeessä. Tyypillisimmillään kuntaliitos on ollut maakuntakeskuksen tai seutukuntakeskuksen ja näiden naapurikuntien välinen liitos. Tämän takia on tavallista, että kuntaliitoksen keskuskunnan osuus koko kunnan väestöstä on yli 90 prosenttia. (Koski, Kyösti & Halonen 2013:17, 22.)

Kuntaliitokset ovat usein, varsinkin maaseudulla, haasteellisia. Pitkät etäisyydet sekä liitoskuntien muodostamat sirpaleiset alueet useine keskuksineen luovat suurimmat haasteet kuntaliitoksen toteuttamiseen. Kaikille yhdenvertaiset palvelut ja vaikuttamismahdollisuudet on taattava myös uudessa kunnassa. Monesti palvelujen keskittäminen kuntakeskukseen uhkaa heikentää reuna-alueiden vaikutusmahdollisuuksia, kehitystä ja toimivaa palvelurakennetta. (Kumpulainen 2014: 9.) Tutkijat ovat monesti kritisoineet kuntaliitoksia ja niiden tekotapaa. Kunnan ongelmat ovat monesti hyvin erilaisia, eikä yksi ratkaisu sovi kaikkiin tapauksiin. Lisäksi tutkijapiireissä vaaditaan, että eduskunta

ottaa jo valmisteluvaiheessa lisää laskelmia ja tutkimustuloksia isojen päätöstensä tueksi. (Sipponen 2016: 180.)

Kumpulainen (2014: 9) pohtii paikan merkitystä kuntaliitoksen jälkeen. Kuntaliitoksen jälkeen kunta ”häviää”, jonka jälkeen niiden uudelleen määrittely voi olla kuntalaisten mielestä vaikeaa. Mistä kunnasta olen kotoisin, uudesta vai vanhasta kunnasta? Kunnissa on rakentunut ihmisille läpi historian vahva identiteetti. Kunta ei siis ole pelkkä hallintorakenne, vaan se on myös yhteisö. Tämän takia liitettävän kunnan näkökulmasta kuntaliitos ei ole pelkkä hallintouudistus. Se on myös monimutkainen tilallinen ja toimijuuteen liittyvä muutos, mikä vaikuttaa myös paikan ja yhteisön identiteettiin.

2.3. Strateginen kuntaliitos

Kuntaliitos on kuntien strateginen valinta, jonka tavoitteena on pyrkiä vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteisiin. Kuntaliitosten hyödyt eivät usein tule esiin lyhyellä aikavälillä. Strategisen kuntaliitoksen tavoitteena on tulevaisuuden kehitystä mahdollistavat vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn sekä palvelujen kehittämiseen. Kuntarakennelain mukaan kuntarakenteen kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti ehjä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne. (Kuntaliitto 2016h.)

Kuntien strategisen yhdistymisen tavoitteena on, että kunta on enemmän kuin osiensa summa. Samalla yhdistymisellä pyritään saamaan sellaista aikaan, mitä kunnat eivät yksin voisi saavuttaa. Kuntaliitos ei kuitenkaan itsessään synnytä uusia voimavaroja, tuo mukanaan säästöjä eikä paranna palveluiden tuottavuutta ja vaikuttavuutta. Strategisella yhdistymisellä halutaan tehokkaammin kohdistaa kuntien resurssit vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. (Kuntaliitto 2016g.) Kuntaliiton (2016g) mukaan uusien mahdollisuuksien tehokkaampi hyödyntäminen sekä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen edellyttävät selkeitä tavoitteita, joita ovat:

1. Kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen

2. Yhdyskuntarakenteen kehittäminen
3. Elinkeinojen kehittäminen
4. Palvelurakenteen kehittäminen tuottavuuden ja laadun turvaamiseksi
5. Taloudellisten voimavarojen kohdentaminen tehokkaalla tavalla
6. Henkilöstövoimavarojen turvaaminen.

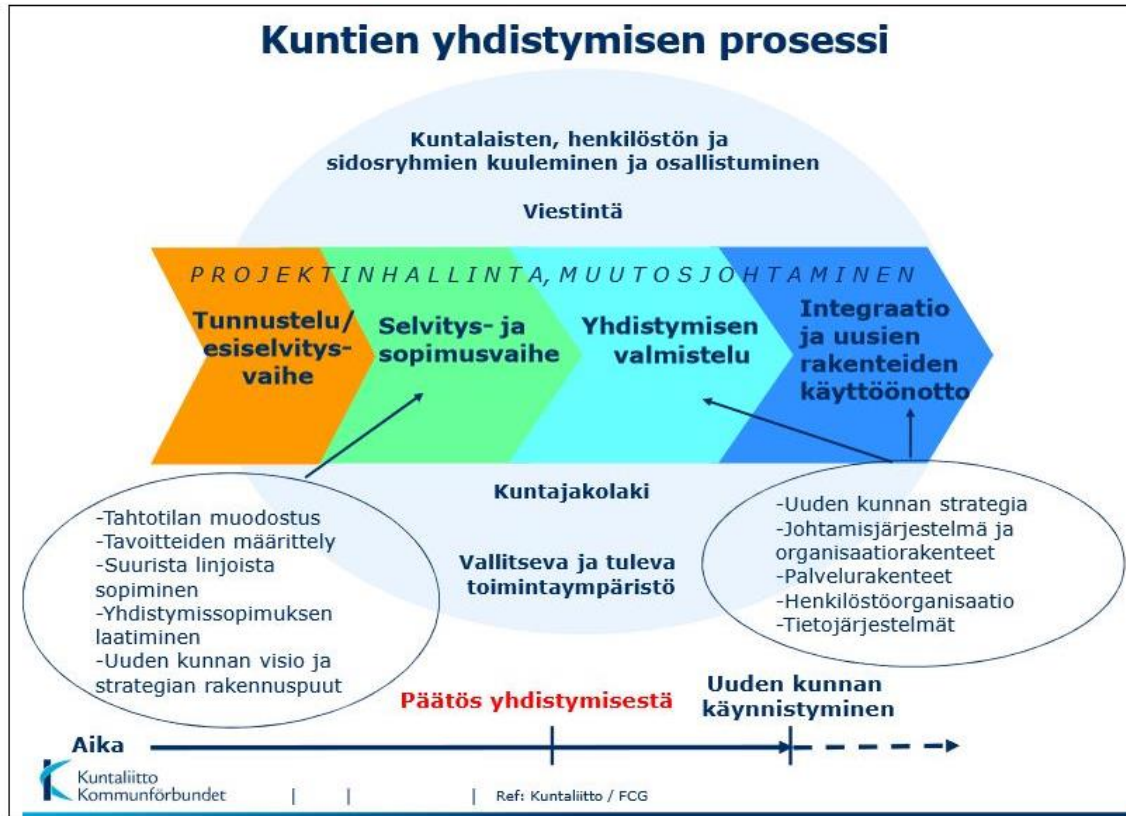
2.4. Kuntaliitosprosessi

Kuten kuvasta 2 huomataan, kuntaliitosprosessiin kuuluvat tunnusteluvaihe, selvitys, päätöksenteko sekä päätöksen toimeenpano ja uusien käytäntöjen omaksuminen. Kuntaliitoksen valmistelu edellyttää, että kunnat hyväksyvät yhdistymisesityksen. Kuntaliitoksen valmistelulla on suuri vaikutus siihen, miten uusi kunta alkaa toimia sekä miten yhdistymisen hyötyjä pystytään maksimoimaan ja haittoja minimoimaan. (Kuntaliitto 2016i.)

Kuntaliitosselvitys voidaan tehdä pääsääntöisesti kolmella eri tavalla. Sen voi tehdä joko kunnat itse, tehtävään valittu konsultti tai sisäasiainministeriö voi kuntien pyynnöstä nimittää kuntajakolain mukaisen erityisen kuntajakoselvittäjän. Lisäksi selvitys voidaan tehdä, jos vähintään 20 prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee siitä esityksen. (Kuntaliitto 2016d.) Kuntaliitosselvitys alkaa ehdotuksesta muutostarpeen selvittämisestä, jonka jälkeen kunnan valtuusto tai hallitus päättää selvityksen tekemisestä. Tunnusteluvaiheessa arvioidaan molempien kuntien tarpeita sekä rakennetaan luottamusta. Lisäksi prosessissa arvioidaan muutoksen tarpeellisuutta sekä toimintaympäristön tulevaisuuden haasteita ja etsitään perustelut muutokselle. (Kuntaliitto 2016e.)

On yleistä, että selvitystä johtamaan valitaan kuntien puoluepoliittisia valtasuhteita edustava työryhmä. Selvitystyön tavoitteena on tuottaa tietoa muutostarpeen arviointiin ja päätöksenteon tueksi. Samalla kunnat neuvottelevat liitoksen omista intresseistään ja reunaehdoistaan. Kuntien nykytilanne ja tulevaisuuden toimintaympäristön kehitys käydään myös seikkaperäisesti läpi. Yhdistymisselvityksen tärkeimpänä tavoitteena on usein samalla valmistella esitys hallinnon ja palvelujen järjestämissopimuksesta eli kun-

tien yhdistymissopimuksesta. Näin ollen selvitysprosessin aikana alkaa muotoutua uuden kunnan visio ja strategia, johon molemmat osapuolet voivat sitoutua. (Kuntaliitto 2016f.)

Kuva 2. Kuntien yhdistymisen prosessi (Kuntaliitto 2016 c).

Yhdistyvien kuntien täytyy tehdä kuntajakolain mukaan yhdistymissopimus, eli sopimus hallinnon ja palvelujen järjestämisestä. Sopimukseen linjataan uuden kunnan strategiset tavoitteet ja muut kuntajakolaissa määritellyt asiat. Lisäksi sopimuksesta tulee ilmetä, miten kuntien palvelurakenteita sovitetaan yhteen taloudellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi. Sopimusta täydennetään prosessin myötä muilla strategioilla, jotka tukevat uuden kunnan toimintaa. Näin ollen yhdistymissopimuksen sisältö nivoutuu vähitellen uuden kunnan johtamisen ydinprosesseihin, kuten kunnan strategiaan ja talous-

arviosuunnitelmaan. Sopimusta on noudatettava kolme vuotta sopimuksen voimaantuloa, jollei ole erikseen sovittu lyhyemmästä ajasta. (Kuntaliitto 2016j.)

2.5. Hallitusten kuntauudistuspolitiikka

Ensimmäinen suuri kuntauudistus tapahtui Suomessa vuosina 1961–1982. Uudistuksessa tavoiteltiin yli 8000 asukkaan kuntia, ja minimimääräksi asetettiin noin 4000 asukkaan kunta. Jos uudistus ei etenisi aikataulussa, ehdotettiin myös valtion sanelemia pakkoliitoksia. Nämä kuitenkin jätettiin pois 1967 hyväksytystä laista kunnallisen jaotuksen ja yhteistoiminnan kehittämiseksi. Kuntauudistuksessa oli tavoitteena vähentää kuntien lukumäärää 200:lla, kun kuntia vuonna 1970 oli 502. Suuri kuntauudistus ei kuitenkaan päässyt tavoitteisiinsa, sillä määriteltyä aikataulua uudistukselle ei ollut eikä uudistus suunnitelman sitovuudesta päästy yksimielisyyteen. Suurimpia näkemyseroja uudistuksessa oli eritoten kysymys pakkoliitoksista. Uudistus hiipui vähitellen, ja se lopetettiin virallisesti vuonna 1982 valtioneuvoston päätöksellä. (Valtiovarainministeriö 2012: 21–23.)

Kunta- ja palvelurakennemuudistus eli Paras-hanke käynnistyi Vanhasen ensimmäisen hallituskauden puolessa välissä. Hankkeen alkutahdit lyötiin vuonna 2005 kuntaministerinä toimineen Hannes Mannisen johdolla. Valmistelutyön jälkeen laki kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta tuli voimaan keväällä 2007. Yksi keskeisistä velvoitteista kunnille oli sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle vaadittu vähintään 20 000 asukkaan väestöpohja. Kunnat saivat valita, täyttävätkö ne vaatimuksen tekemällä kuntaliitoksen vai perustamalla yhteistoiminta-alueen. Väestöpohjavoitteen saavuttamiseksi kuitenkin joitakin poikkeuksia. (Valtiovarainministeriö 2012: 23–24.) Valtioneuvoston mielestä peruskunta ei pysty enää tulevaisuudessa turvaamaan peruspalveluita, joten kuntien yhteistyö ja kuntaliitokset ovat välttämättömiä. Paras-hanketta perusteltiin sillä, että maan sisäinen muuttoliike jatkuu ja väestönkasvu keskittyy harvoihin kasvukeskuksiin. (Raivio 2006: 1.)

Vastuu väestöohjan saavuttamiseksi jätettiin yksin kunnille, eikä valtioneuvosto voinut velvoittaa kuntia kuntaliitokseen tai yhteistoiminta-alueen perustamiseen. Laissa määriteltiin, että uuden kunnan tuli muodostua työssäkäyntialueesta tai jostain muusta toiminnallisesta alueesta, mutta tarkempi alueen määrittely jäi kunnille. Myös määräpäivää sille, missä ajassa kuntien täytyi täyttää lain vaatimukset, ei säädetty. Esimerkiksi kesälä 2011 vaadittu väestöpohja oli vain kolmasosalla kunnista. Lakia ja muutoksen tavoitteita jouduttiin kuitenkin muuttamaan, jotta tavoitteet pystyttäisiin saavuttamaan. (Valtiovarainministeriö 2012: 24.)

Paras-uudistuksen suurimmat rakenneuudistukset tapahtuivat vuonna 2009, jolloin suuri joukko kuntia yhdistyi, ja suurin osa yhteistoiminta-alueista käynnisti toimintansa. Tähän vaikuttivat myös osaltaan valtion tarjoamat yhdistymisavustukset. Tämän jälkeen aktiivisuus tyrehtyi, ja helpoimmat yhdistymiset oli tehty. Paras-puitelaki oli voimassa vuoden 2012 loppuun. Kataisen hallitus käynnisti kuntauudistuksen valmistelun vuonna 2011, eikä päällekkäisillä uudistuksilla nähty tarvetta. Näin ollen Paras-hanke väistyi kuntauudistuksen tieltä. (Valtiovarainministeriö 2012: 24.)

Kataisen hallitus lähti toteuttamaan vuonna 2011 uutta kuntauudistusta. Kuntauudistuksen tavoitteena oli vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakente. Peruskunnan kooksi suunniteltiin työssäkäyntialueita, ja niiden piti olla riittävän suuria vastatakseen itse peruspalveluista. Samalla myös valtionosuusjärjestelmää haluttiin uudistaa. (Valtiovarainministeriö 2012.) Kuntauudistus sai kuitenkin runsaasti kritiikkiä varsinkin pienempien kuntien osalta, ja vuonna 2011 puhuttiin pienten kuntien keskuudessa jopa kuntakapinasta (Maaseudun tulevaisuus 2011). Kuntauudistus ei toteutunut, ja Sipilän hallitus vuonna 2015 sanoutui siitä irti. Kuntauudistuksen korvaa Sipilän hallituksen ajama maakuntauudistus, jossa maakunnat ottavat suurimman osan kuntien tehtävistä hoitaakseen. (Miettinen 2016.) Kuten kuva 1 osoittaa, kuntaliitosten myötä kuntien lukumäärä on noin puolittunut 1940 -luvun huipusta n. 600 kunnasta vuoteen 2016, jolloin kuntia on 313 (Valtiovarainministeriö, 2016).

3. LÄHIDEMOKRATIA

3.1. Käsitteen määrittely

Linnan (1993: 58–59) mukaan lähidemokratian käsitettä on vaikea määrittellä, eikä sitä ole pystytty luomaan yksiselitteistä määritelmää. Käytän tässä tutkielmassa lähidemokratiaa ja aluedemokratiaa toistensa synonyymeinä. Kaikissa lähidemokratiaa käsittelevissä tutkimuksissa käsitettä ei ole edes pyritty määrittelemään. Lähidemokratia voidaan ymmärtää julkiseen päätöksentekoon kuuluvaksi hallintotoimeksi tai kokonaan julkisen päätöksentekokoneiston ulkopuoliseksi asiaksi. (Metsälä & Leinamo 2013: 15.)

Lähidemokratian käsitettä on kuitenkin myös monesti määritelty. Lähidemokratiatoimikunnan mietinnössä vuodelta 1982 (KM 1982:22) lähidemokratia määriteltiin seuraavasti:

”Lähidemokratialla voidaan kunnanosahallinnon lisäksi tarkoittaa kaikkia niitä keinoja, joita käytännöllisesti katsoen jokaisella kuntalaisella tulisi olla käytettävissään asioihin vaikuttamiseksi omassa elinympäristössään vaalien välilläkin.”

Lisäksi mietinnön mukaan (KM 1982: 1) kunnallishallinnossa ja yleisesti lähidemokratiassa on kysymys kunnan ja sen poliittisen ja hallinnollisen järjestelmän sekä kuntalaisten välisestä suhteesta. Ståhlbergin (1979: 63) mukaan lähidemokratian ideaalimalli toteutuu silloin, kun päätöksenteko tapahtuu tietyllä maantieteellisellä tai toiminnallisella alueella. Alueella tehtyjen päätösten täytyy koskea ainoastaan kyseistä aluetta, jonka asukkaiden täytyy saada olla mukana mahdollisimman laaja-alaisesti päätöksentekoprosessissa. Linna (1993: 60) puolestaan painottaa lähidemokratian käsitteen rinnastuvan osallistumisen käsitteeseen. Lähidemokratian toimintamuodoiksi ovat soveltuneet asukkaille ominaiset tavat osallistua hallintoon, jolloin lähidemokratia ja osallistuminen voidaan nähdä synonyymeinä. Linnan (1993: 61) määritelmä lähidemokratiasta on seuraava:

”Lähidemokratia on suoran tai edustuksellisen demokratian periaatteita noudattavaa asukkaiden osallistumista lähiympäristönsä ja paikallisyhteisönsä asioiden päättämiseen, ohjaamiseen ja toteuttamiseen. Suora tai edustuksellinen lähidemokratia edellyttää yleisillä, kattavilla asukaskokouksilla tai yleisillä vaaleilla valittuja itsenäisen päätösvallan omaavia institutionaalisia lähidemokratiaelimä.”

Linnan (1993: 61) määritelmässä korostuu lähidemokratian institutionaalisuus. Vaikuttamisen ei tule tapahtua ylhäältä saneltujen raamien mukaan, vaan asukkaille tulee taata omaehtoinen ja jatkuva vaikuttamiskanava. Lähidemokratian mahdollistaa viralliset valitut ja päätösvaltaiset toimielimet, joille pitäisi antaa mahdollisimman suuri itsehallinto. Kuntien eri alueiden väliset ristiriidat tulisi sovittaa koko kunnan tasolla. Käytännössä lähidemokratia tässä muodossa sovellettuna edellyttää kunnanvaltuuston päätösvalan delegointia pienemmälle alueitasolle.

3.2. Lähestymistapoja lähidemokratiaan

Lähidemokratian muoto määräytyy lähidemokratiatoimielinten valinnan, asian, asukkaan ja viranomaisen välillä tapahtuvan vuorovaikutuksen suunnan mukaan. Lähidemokratiatoimielimen valinta ja tehtävä perustuvat viranomaispäätökseen sekä lainsäädäntöön. Toiminta voi perustua myös osa-alueen omaan päätökseen itseohjautuvaan vuorovaikutukseen. (KM 1982: 22.)

Lähidemokratiassa voidaan erottaa kaksi erityyppistä lähestymistapaa, jotka ovat edustukselliseen demokratiaan perustuva osallistuminen sekä hallinnollisiin tai vapaaehtoiisiin järjestelyihin perustuva osallistuminen. Edustukselliseen demokratiaan perustuva lähestymistapa edellyttää institutionaalisia ja vakiintuneita vaikuttamisen keinoja. Kuntalaisten osallistuminen tapahtuu joko yleisten vaalien tai asuinalueen asukkaita edustavan asukaskokouksen kautta. Hallinnollisiin tai vapaaehtoiisiin järjestelyihin perustuvassa osallistumisessa kuntalaisten osallistumisen muoto jää kulloinkin kyseessä olevan kokeilun vastuulle. Kuntalaisilla ei siis ole institutionaalisesti taattua mahdollisuutta vaikuttaa päätöksiin tai niiden laadintaan. (Linna 1993: 60.)

Kuntaliitosten yhteydessä muodostuu uusia kuntia, jotka käsittävät sekä tiiviisti asuttuja kaupunkikeskuksia että laajoja maaseutualueita. Uusi kunta on suurten haasteiden edessä näiden erilaisten alueiden kehittämistarpeiden vuoksi. Reuna-alueilla pelätään palvelujen heikentyvän. Tässäkin kunnalla on ongelmana tehokkuus- ja läheisyysperiaatteiden yhteensovittaminen. (Halme & Kuukasjärvi 2010: 32.)

Kunnanosahallintoa on monesti pidetty hyvänä siirtymäajan apuvälineenä, kun erilaisia kuntia on liitetty yhteen. Kun Suomeen syntyy yhä suurempia ja rakenteeltaan hajanaisempia kuntia nähdään kunnanosahallinnolle yhä useammin myös pysyvää tarvetta. Perinteisesti kunnanosahallintoa on käytetty silloin, kun kuntaliitoksissa on yhdistynyt selkeä urbaani kaupunkikeskus ja laaja maaseutualue. Lähidemokratiahankkeiden yhtenä tarkoituksena on ollut rauhoittaa liittyvien maaseutualueiden asukkaiden pelkoa palvelujen heikkenemisestä. Pienissä kunnissa on myös totuttu siihen, että päätöksenteolla on kasvot. Kunnanosahallinnon avulla toivotaan pystyvän pitämään puolia palvelujen lakkauttamista vastaan. (Karisto 2011: 15.)

Katajamäen (2010: 40–41) mukaan Suomessa on laiminlyöty aluelautakuntamallin kehittäminen. Aluelautakunta on ainoa elin, joka pystyy toteuttamaan vakavasti otettavan kunnanosahallinnon kriteerit. Vuoden 2009 kuntaliitoksissa perustettujen lähidemokratiatoimielinten toimivalta on ollut valitettavan pientä, sillä kuntaliitosselvittäjiltä on puuttunut kunnianhimo.

Kunnanosahallintoa ja lähidemokratiaa ei voida pitää synonyymeinä. Kunnanosahallinto on julkista hallintoa, johon voidaan ottaa mukaan vain muutama kunnan asukas, kun taas lähidemokratialla voidaan kunnanosahallinnon lisäksi tarkoittaa kaikkia muitakin vaalien välillä olevia vaikuttamiskeinoja omassa elinympäristössään. Näin ollen kunnanosahallinto vaati toimivaa lähidemokratiaa, mutta lähidemokratia ei vaadi kunnanosahallintoa. (Metsälä & Leinamo 2013:16.)

Kosken (1995: 31–32) mukaan lähidemokratian kehittäminen lähtee siitä ajatustavasta, että ihmiset ovat kaikkein kiinnostuneimpia oman lähiympäristönsä asioista. Näin ollen ihmiset haluavat osallistua juuri niiden alueiden kehittämiseen enemmän kuin koko kunnan tasolla tapahtuvaan toimintaan. On kuitenkin yleistä, että mielenkiinto kuntatason päätöksentekoa kohtaan on laimeaa, mutta oman lähiympäristön asioista ollaan kiinnostuneita. Lähidemokratiatoimikunnan puheenjohtajana toimineen Kosken (1995: 31–32) mukaan osallistumismahdollisuuksia nimenomaan omalla lähialueella tulee lisätä. Tätä kautta kiinnostus koko kunnan asioita kohtaan voisi kasvaa. Osallistumisen tulisi kuitenkin olla luontevaa ja ihmisistä itsestään lähtevää, eikä ylhäältäpäin pakotettua.

Baldersheimin ja Ståhlbergin (1999: 55) mukaan lähidemokratian avulla voidaan myös vahvistaa asukkaiden yhteishenkeä, sillä naapurusto on enemmän kuin pelkkä asunpaikka.

Leighningerin (2008:5) mukaan naapurustot ovat tärkein yhteisöllinen keskittymä, ja ne ovat siellä missä ihmisetkin. Naapurustossa vaalitaan parhaiten yhteistyötä asukkaiden ja julkisen sektorin välillä, mutta samalla siellä syntyy helpoiten näiden välille konflikteja. Naapurustossa asukkaiden on mahdollista ylläpitää sosiaalisia suhteita sekä vaikuttaa alueensa toimintaan aktiivisella ja säännöllisellä yhteistyöllä julkisen sektorin kanssa.

Suomessa kuntien toiminnan perustana on edustuksellinen demokratia. Kunnallishallinnon kautta asukkaat pystyvät toteuttamaan demokratiaa ja kunnallista itsehallintoa. Vastuu osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisesta on kunnan- ja kaupunginvaltuustoilla. Ne voivat tehdä ratkaisuja tarvittaessa myös suoran demokratian käytöstä. Valtuusto päättää suurimmaksi osaksi suoran demokratian laajuuden ja toimintamuodot kunnissa, minkä vuoksi sillä on kunnan toimintakulttuurin avoimuuden kannalta keskeinen rooli. (Metsälä & Leinamo 2013: 14; Harjula & Prättälä 2004: 251–252.)

Osallistumisen ja osallisuuden käsitteet ovat moninaisia. Osallisuus kunnallishallinnossa liittyy varsinkin paikallisen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen. Julkisen hallinnon ohjaamiseksi tarvitaan entistä aktiivisempia kansalaisia sekä uudenlaisia vaikuttamismahdollisuuksia. Osallistumisen ajatus sisältää idean aktiivisesta kansalaisesta, jolla on halua, taitoa ja mahdollisuuksia tehdä aloitteita tärkeiksi kokemisaan asioissa. Aito kansalaislähtöinen osallistuminen onnistuu silloin, kun on mahdollisuus toimia oikealla hetkellä oikeaa vaikuttamiskanavaa pitkin. (Metsälä & Leinamo 2013: 14; Rynänen & Salovaara 2002: 7–8.)

Suora osallistuminen päätöksentekoon vaatii kuntalaisilta tietoisuutta kunnan asioista. Tehokas vaikuttaminen ja osallistuminen edellyttävät oikea-aikaista, oikeaa ja riittävää tietoa valmisteltavista asioista ja päätöksenteosta. Avainasemassa kuntalaisten osallistumishalukkuuden kannalta ovat virkamiesten ja valtuutettujen luottamukselliset suhteet

kuntalaisiin. Luottamuksen hankkiminen osapuolten välille edellyttää tiivistä vuorovai-
kutusta hallinnon ja asukkaiden välillä. (Metsälä & Leinamo 2013: 14; Valtioneuvoston
selonteko 2002: 19–20; Harjula & Prättälä 2004: 252–253.)

3.3. Alueellisen demokratian historiaa Suomessa

Kuntaa pienempien hallinnollisten päätöksentekuelinten historia ulottuu aina 1900-
luvun alkuun, jolloin taajaväkisiä yhdyskuntia perustettiin. 1940- ja 50- luvuilla Helsin-
gissä suunniteltiin kunnallispiirien perustamista esikaupunkialueille. Hanke jäi kuiten-
kin suunnitteluvaiheeseen. Keskustelu alueellisista toimielimistä vahvistui uudelleen
1970- luvulla, ja vuoden 1977 lakimuutoksen myötä kuntien oli mahdollisuus perustaa
esimerkiksi kunnanosalvaltuusto. Muutoksella haluttiin vahvistaa kunnallista demokrati-
aa ja lisätä kuntalaisten kiinnostusta sitä kohtaan. Pian kuitenkin huomattiin, ettei uudis-
tukseen uskota, eikä se saanut suurta suosiota. Vain Oulussa kokeiltiin uuden kunnallis-
lain mahdollistamia kunnanosalvaltuustoja, mutta ne lakkautettiin saatujen kokemusten
perusteella jo vuonna 1980. Tämän jälkeen Oulussa on kuitenkin vakiintunutta asukas-
yhdistystoimintaa. Myös Helsingissä aloitettiin aluetoimikuntakokeilu, mutta sekään ei
ottanut tuulta alleen. (Metsälä & Leinamo 2013: 16–17.)

1980-luvun lopulla nähtiin tarvetta vapaakuntakokeiluun, sillä kunnallishallinnon kehit-
täminen oli käynnistynyt hitaasti. Kokeilu astui voimaan 1988, ja sen yhtenä tavoitteena
oli kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen. Kokeilulla haluttiin saada ko-
kemuksia kunnallisen itsehallinnon vahvistamisesta, osallistumismahdollisuuksien li-
säämisestä kuntalaisille sekä kunnallishallinnon kehittämistä paremmin paikallisia
olosuhteita vastaaviksi. Kokeiluun valitut kunnat pystyivät järjestämään hallintoaan
poiketen säännöksistä. Kokeilun myötä kunnanosalvaltintoa lähdettiin kokeilemaan hy-
vinkin erilaisissa kunnissa, ja muutenkin erilaisia lähidemokratian muotoja kokeiltiin
useissa eri kunnissa. (Metsälä & Leinamo 2013: 18.)

3.4. Alueelliset toimielimet Suomessa

Alueellisella toimielimellä tarkoitetaan kunnan osa-alueen asioita hoitamaan asetettua toimielintä. Se voi toimia virallisena osana kuntaorganisaatiota tai epävirallisena yhteistyöelimenä kunnan ja kunnan osa-alueen välillä. Alueellisten toimielinten tehtäviä ovat asukkaiden ja kuntalaisten välisen vuorovaikutuksen lisääminen, osallistuminen alueen palveluja, maankäyttöä, infrastruktuuria ja budjettia koskevaan suunnitteluun yhdessä kunnan kanssa, omaehtoisesti ja yhteistyössä kunnan kanssa toimiminen alueen kehittämiseksi sekä osallistuminen alueen palvelujen järjestämiseen. (Valtiovarainministeriö 2012: 21.) Kettusen (2002: 28) mukaan alueellinen toimielin edustaa pitkälti kunnan organisaatioon liitettyä osallistumista. Toimielimen rooli on monesti välillinen, koska siinä on usein edustettuina vain alueella toimivat kolmannen sektorin toimijat, yritykset, seurakunta ja julkisen hallinnon edustajia ja luottamushenkilöitä.

Alueellisia toimielimiä toimi Suomessa vuonna 2012 yhteensä 63, kaikkiaan 59 kunnassa. Niitä on perustettu asukasluvultaan kaikenkokoisiin kuntiin, sillä pienimmät kunnat ovat 2000 asukkaan ja suurimmat yli 100 000 asukkaan kuntia. Toimielimistä noin 40% toimii alle 10 000 asukkaan kaupungeissa ja neljännes yli 50 000 asukkaan kaupungeissa. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomen alueelliset toimielimet sijoittuvat suhteellisesti ottaen useimmiten pieniin kuntiin. Nimikkeiden kirjo alueellisille toimielimille on suuri, sillä niitä on käytössä yhteensä 23. Määrällisesti eniten on kyläneuvottelukuntia, kyläneuvostoja sekä aluetoimikuntia. Toimielinten toimintaa ei voida kuitenkaan päätellä sen nimestä, mikä tekee niiden kokonaiskuvan hahmottamisesta haastavaa. (Valtiovarainministeriö 2012: 27–28.)

Alueelliset toimielimet jakautuvat koko Suomen alueelle, mutta eniten niitä on Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa. Ne ovat suhteellisen nuoria, sillä runsas neljäsosa niistä on perustettu vuosien 2010–2012 aikana. Pisimpään toimineiden juuret ulottuvat 1980-luvun vapaakuntakokeiluun. Toimielimistä noin neljännes on perustettu kuntaliitoksen yhteydessä, mutta kuten edellä on todettu, ne ovat jääneet siirtymäkauden ilmiöksi, eivätkä ne ole jääneet pysyväksi osaksi uuden kunnan toimintaa. (Valtiovarainministeriö 2012: 30–31.)

Suurin osa alueellisista toimielimistä, yli 90 prosenttia, ovat keskustelufoorumeita ilman budjettivaltaa. Niiden tehtävänä on jakaa tietoa, tehdä aloitteita, esityksiä, kannanottoja ja lausuntoja sekä tuoda asukkaiden näkemys kunnan tietoon. Näiden keskustelufoorumien vaikuttavuus riippuu pitkälti siitä, missä vaiheessa asioiden käsittelyä ne pääsevät vaikuttamaan käsiteltävään asiaan. (Valtiovarainministeriö 2012: 34.)

3.5. Toimielimen ja kunnan välinen kumppanuus

Valtiovarainministeriö (2012: 34) jaottelee keskustelufoorunit kolmeen ryhmään, jotka kuvaavat toimielimen ja kunnan välisen kumppanuuden muotoja. Nämä kolme ryhmää ovat keskustelukumppanuus, suunnittelu- ja kehittämiskumppanuus sekä palvelukumppanuus. Keskustelukumppanuus tarkoittaa toimielintä, joka on asukkaiden ja kunnan vuorovaikutuksen ja tiedonvaihdon foorumi. Suunnittelu- ja kehittämiskumppanuudella tarkoitetaan keskustelua ja suunnittelua pidemmälle menevää alueensa kehittämistä. Palvelukumppanuudella tarkoitetaan kumppanuutta, jossa toimielin osallistuu myös alueensa palvelujen tuottamiseen. Yli 60 prosenttia toimielinten yhteistyöstä kunnan kanssa on keskustelukumppanuutta. Noin kolmanneksen kumppanuus on suunnittelukumppanuutta. Palvelukumppanuutta on vain muutamalla toimielimellä.

Keskeisintä alueellisen toimielimen ja kunnan kumppanuudessa on valtiovarainministeriön (2012: 34) mukaan se:

- jääkö toimielimen toiminta vain ns. keskustelukerhoksi, eli lausuntojen antajaksi,
- onko toimielin omaehtoinen kehittäjä alueellaan, siis muikin kuin passiivinen lausuntojen antaja,
- onko toimielimellä käytännön roolia,
- saako toimielin käsiteltävät asiat pöydälleen jo niiden suunnitteluvaiheessa,
- saako toimielin käsiteltävät asiat pöydälleen vasta sitten, kun niihin on vaikea vaikuttaa,
- osallistuuko toimielin palvelujen suunnitteluun ja osallistaako se palvelujen käyttäjät mukaan palvelujen suunnitteluun,

- osallistuuko toimielin palvelujen tuottamiseen.

3.6. Lähidemokratian vaikuttavuus

Vuonna 2012 ilmestyneessä valtiovarainministeriön selvityksessä lähidemokratian toimintamalleista todettiin, että asukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa kunnan suunnitteluun ja päätöksentekoon jäävät alueellisten toimielinten kautta usein pieniksi. Monesti on käynyt niin, että alueellisia toimielimiä ei ole riittävän hyvin kytketty kuntien organisaatioon. Myöskään toimielinten toimintaa ei tunneta tarpeeksi hyvin. Toimielimiä ei aina oteta asioiden suunnitteluun ja valmisteluun mukaan, ja joskus lausuntoja ei välttämättä edes pyydetä. Toimielinten ja hallinnon työnjako ei toimi, eivätkä johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt ole aina edes kiinnostuneita alueellisten toimielinten toiminnasta. (Metsälä & Leinamo 2013: 20–21.)

Toimivan lähidemokratian minimivaatimuksena on valtiovarainministeriön (2012: 146) mukaan kukoistava kansalaisyhteiskunta. Tällä tarkoitetaan kunnan ja kuntalaisten välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Toimivaan aluedemokratiaan tarvitaan vahvat aluelautakunnat. Alueellisen toimielimen täytyy ottaa mukaan palvelujen järjestämiseen ja alueensa kehittämiseen. Niille siis täytyy antaa suunnittelu-, päätöksenteko-, toiminta-, ja budjettivaltaa. (Metsälä & Leinamo 2013: 21.)

Kuntalaisten suhtautuminen alueellisiin toimielimiin on ristiriitaista. Joidenkin mielestä toimielimet ovat hyvä ja tehokas tapa vaikuttaa, kun taas toisten mielestä toimielimillä ei ole mitään merkitystä. Parhaana tapana vaikuttaa pidetään suoraa yhteydenpitoa kaupungin edustajiin. Kriittisimpiä lähidemokratian toimielimiä kohtaan ovat kuntien johtavat viranhaltijat. Alueellisten toimielinten rooli ja kaupungin työntekijöiden toimivaltasuhteet nähdään epäselvinä. Parannettavaa löytyy myös tiedottamisessa ja viestinnässä. (Metsälä & Leinamo 2013: 21–22; Valtiovarainministeriö 2012: 113.)

3.7. Esimerkki onnistumisesta: Yläkemijoen aluelautakunta

Yläkemijoen aluelautakunta Rovaniemellä on yksi harvoista todellista päätöksentekovaltaa saaneista alueellisista toimielimistä. Se perustettiin Rovaniemen maalaiskunnassa jo vuonna 1993 vapaakuntakokeilun aikana. Yläkemijoen alue käsittää yhdeksän kylää, ja siellä asuu noin tuhat asukasta. Lautakunta järjestää Yläkemijoen alueen perusopetus-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja terveydenhuoltopalvelut sekä vastaa lapsiperheiden ja ikäihmisten palveluista. Tähän sillä on 2,1 miljoonan euron budjetti. Lisäksi se vastaa alueen elinkeinojen kehittämisestä, johon sillä on 180 000 euron budjetti. Kaupunginvaltuusto valitsee jäsenet kylien kyläkokousten esityksestä. (Metsälä & Leinamo 2013:22; Yläkemijoki 2016.)

Lautakunnan toiminnan tavoitteena on järjestää palvelut siten, että kuntalaiset saavat peruspalvelut omalta alueeltaan. Tavoitteena on ollut koko toiminnan ajan yhdistää alueen väestön ja kaupungin virkamiesten asiantuntemus sekä tuoda päätöksenteko lähelle kuntalaista. Lautakunnan toimintaa leimaavat läheisyysperiaate, monialaisuus ja innovatiivisuus palvelujen tuottamisessa ja elinkeinojen kehittämisessä. (Yläkemijoki 2016.)

4. VAASAN JA VÄHÄNKYRÖN KUNTALIITOS

4.1. Kuntaliitos

Vähäkyrö liittyi Vaasaan vuoden 2013 alussa, joka oli yksi suosituimmista vuosista kuntaliitoksiin, sillä se ajoittui valtuustokauden alkamiseen (Koski, Kyösti & Halonen 2013:15). Kuntien valtuustot päättivät liitoksesta 27.6.2011. Poikkeuksellisesti kunnat eivät muodosta yhtenäistä aluetta, vaan Mustasaaren kunta on niiden välissä. Tämän vuoksi kunnat päättivät tehdä kuntajakoselvityksen lisäksi erityisen kuntajakoselvityksen valtiovarainministeriölle. Estettä kuntaliitokselle rajan puuttumisen takia ei ollut, sillä kuntaliitos täytti kaikki muut kuntajakolain vaatimat edellytykset yhteistä maarajaa luukuunottamatta. Vaikka vaatimus yhteisestä kantarajasta kuntaliitokseen osallistuvien kuntien välillä on suhteellisen tiukka, voidaan siitä kuitenkin joustaa, jos liitos on muuten tarpeeksi hyvin perusteltu toiminnallisuuden kannalta. Kuntien väliin jäävä Mustasaaren kunta ei halunnut olla mukana kuntaliitoksessa. Myös eduskunnan hallintovaliokunnan mielestä maarajan puuttuminen ei voi olla esteenä muuten toimivalle kuntaliitokselle. Näiden seikkojen myötä Vaasan ja Vähäkyrön kuntaliitos ilman kantarajaa onnistui. (Bondas 2011: 4–28.) Kuntaliitosselvityksessä käytettiin kuntajakoselvittäjää, mikä on yksi kuntajakoselvityksen tekemisen vaihtoehtoista. (Kuntaliitto 2016d.)

Vaasan ja Vähäkyrön välinen kuntaliitos on Kuntaliiton (2016h) määrittämä strateginen kuntaliitos, sillä sen avulla pyritään vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin ja parantamaan alueen elinvoimaisuutta. Vaasan kaupungin ja Vähäkyrön kunnan yhdistymissopimuksen (2011: 3) mukaan:

”Uusi kunta vahvistaa nykyistä yhteistyötä paremmin alueen elinvoimaisuutta ja kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen toimivuutta sekä turvaa palvelujen saatavuutta ja luo edellytykset rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiselle.”

Kuntaliitoksen tavoitteena on siis vastata tulevaisuuden haasteisiin koskien alueen elinvoimaisuutta maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelurakenteen tehostamisen avulla.

Kuntaliitoksen myötä haluttiin luoda mahdollisuudet toiminnallisesti ja taloudellisesti vahvempaan kuntaan, joka samalla turvaa alueen palvelut ja elinvoiman. Tärkeintä uuden kunnan toiminnassa on alueen vahvuuksien hyödyntäminen sekä kasvun ja veto-voiman vankistaminen. Kuntaliitoksen tavoitteena mainittiin Vähänkyrön alueen elinvoiman vahvistaminen asunto- ja yritysrakentamista lisäämällä sekä liikenneyhteyksiä ja joukkoliikennettä parantamalla. Lisäksi peruspalveluiden taso haluttiin pitää samana ja Vähäänkyröön perustaa toimiva ja päätösvaltainen aluehallintokokonaisuus. (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 4.)

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos oli poikkeuksellinen siitä syystä, että kunnilla ei ollut yhteistä maarajaa, kuten voimme kuvasta 4 huomata. Se ei kuitenkaan muiden seikkojen osalta ollut poikkeuksellinen viime vuosien kuntaliitoksien joukossa. Liitos oli tyypillinen maakuntakeskukseen liittynyt pienempi kunta. Kosken ym. (2013: 22) mukaan on tyypillistä, että keskuskunnan asukasmäärä on jopa 90 prosenttia uuden kunnan asukasmäärästä. Saman suuruinen prosentiosuus oli myös tässä kuntaliitoksessa.

Kuva 3. Vaasa ja Vähäkyrö ennen kuntaliitosta (Yleisradio 2011: Kuntajakoselvitys kansissa ensi viikolla).

4.2. Yhdistymissopimus

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksesta sovittiin tarkemmin yhdistymissopimuksessa, joka on vuodelta 2011. Yhdistymissopimus sisältää mm. kuntaliitoksen tavoitteet, edellytykset, yhdistymishallitus, palvelujen järjestäminen sekä alueellisen demokratian toteuttaminen uudessa kunnassa. Lisäksi sopimuksessa käydään läpi Vähänkyrön alueen investointiohjelma. (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 2–14.)

Yhdistymissopimuksen toimeenpanemiseen ja uuden kunnan toiminnan ja hallinnon järjestelyyn perustettiin yhdistymishallitus. Yhdistymishallitus vastasi uuden kunnan toiminnan valmistelusta kuntavaaleihin 2012 saakka, jolloin uuden kunnan kunnanhallitus on valittu. Hallitukseen kuului 15 jäsentä, joista 11 oli Vaasan alueelta ja neljä Vähänkyrön alueelta. Jäsenet valittiin kuntien poliittisten voimasuhteiden pohjalta. Yhdistymishallituksilla oli myös tiivis yhteistyö yhdistyvien kuntien kanssa. (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 5–6.)

Yhdistymissopimuksessa sovittiin myös Vähänkyrön alueen investointi- ja kehittämissuunnitelmasta. Ohjelman tarkoituksena on Vähänkyrön alueen palvelujen, yhdyskuntarakenteen ja asumisviihtyvyyden parantaminen. Ohjelman suuruus on 21,3 miljoonaa euroa. Ohjelmaan kuuluvat tärkeimmät investoinnit ovat seuraavat:

1. Vähänkyrön terveysasema. Uusi terveysasema valmistui loppuvuodesta 2015, ja sen rakennuskustannukset olivat 4,2 miljoonaa euroa. (Vaasan kaupunki 2016.)
2. Tervajoen koulun peruskorjaus ja laajennus. Uusi koulu avattiin alkuvuodesta 2016, ja sen rakennuskustannukset olivat 5 miljoonaa euroa. (Pajunen 2015.)

3. Vanhusten palvelukeskus Fyrrykartanon rakentaminen. Palvelukeskus sai rakennusluvan huhtikuussa 2015. Keskukseen tulee noin 45 asuntoa. (Fyrrykartano sai rakennusluvan.)

Näiden lisäksi investointiohjelmaan kuuluivat muun muassa Merikaarron koulun kunnostaminen, pesäpallo- ja urheilukentän kunnostaminen, haja-asutusalueiden viemäröinnin rakentaminen sekä yleisten teiden kunnostushankkeet. (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 13–14.)

Yhdistymissopimuksen investointi- ja kehittämisohjelmassa sovittiin myös Vähänkyrön alueen maaseutuohjelmasta. Maaseutuohjelman keskeisenä osiona on alueen elinkeinon kehittäminen. Maaseutuohjelman toteuttamiseen budjetoitiin yhteensä 200 000 euroa vuosille 2013–2015. Ohjelman tavoitteena oli luoda toimintamalli alueen elinkeinoelämän kehittämiseen ja yrittäjien tukemiseen. Tavoitteena oli myös kehittää alueen elinkeinoelämän tueksi toimenpiteitä ja toimintamalli, joka jää elämään myös ohjelman päätyttyä. Keskiössä ovat uuden yritystoiminnan mahdollistaminen sekä olemassa olevien yritysten toiminnan turvaaminen ja kehittäminen. Koska kehitysraha on suhteellisen pieni, sen haluttiin toimivan mahdollisimman pienellä byrokratialla. Ohjelman toteutusta lähestyttiin neljän eri teeman avulla, jotka olivat energisyys, vetovoimaisuus, hyvinvointi sekä Vähässäkyrössä on tekemisen meininki- asenne. Maaseutuohjelmaa toteuttaa Vähänkyrön aluelautakunta. (Vähänkyrön alueen maaseutuohjelma 2013–2015: 3–5.)

Maaseutuohjelman avulla haluttiin tukea Vähänkyrön alueen yrittäjien heikkouksia. Tällaisia heikompia osa-alueita ovat esimerkiksi markkinointi ja taloushallinto. Lisäksi verkostoituminen yrittäjien kesken on ollut heikkoa. Ohjelman toteuttamisessa keskeiset toimenpiteet ovat olleet alueen yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen, alueen yritysten kokonaisvaltainen kehittäminen, yrittäjien verkostojen kehittäminen, osaamisen lisääminen ja alueen elinvoimaisuuden lisääminen. (Vähänkyrön alueen maaseutuohjelma 2013–2015: 5–7.)

Tärkeässä osassa maaseutuohjelmaa on ollut yrityspalveluseteli. Seteli muistuttaa palveluseteliä, ja sen tarkoituksena on ollut rohkaista yrittäjiä kehittämään toimintaansa asiantuntipalveluiden avulla. Tukea on saanut esimerkiksi liiketoimintaosaamisen ja markkinoinnin kehittämiseen. Seteli on ollut joustava ja vähäbyrokrattinen matalan kynnyksen väline yrityksen kehittämiseen. Tukea on saanut mm. palvelujen hankintaan, esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman tekemiseen, markkinoinnin ja myynnin edistämiseen, täydennyskoulutukseen sekä työkyvyn kehittämiseen. Tuki haettiin aluelautakunnalta. Tuen suuruus on ollut 50–75 prosenttia hankinnan arvosta kuitenkin enintään 2000e yritystä kohden. (Vähänkyrön alueen maaseutuohjelma 2013–2015: 8; Vähänkyrön aluelautakunta 2014.)

4.3. Vähänkyrön aluelautakunta

Kuntaliitoksen yhteydessä entisen Vähänkyrön alueelle perustettiin Vähänkyrön aluelautakunta, ja sen perustamisesta sovittiin kuntien yhdistymissopimuksessa. Lautakunnan tärkein tehtävä on alueen kehittäminen ja edunvalvonta. Lautakunnan tarkoituksena on turvata asukkaiden vaikutusmahdollisuudet uudessa kunnassa. Myös lähipalveluiden ja asuinympäristön kehittäminen on lautakunnan vastuulla. Lautakunnassa on 11 jäsentä, jotka ovat kaupunginvaltuuston valitsimia. Jäsenet valitaan Vähänkyrön poliittisten voimasuhteiden perusteella. (Vaasa: 2012.)

Vähänkyrön aluelautakunnan johtosäännön (Vaasa 2012) mukaan lautakunnan tehtävät ovat:

1. yhdistymissopimuksen noudattamisen valvominen ja seuraaminen,
2. Vähänkyrön yhteispalvelupisteen toiminnan huolehtiminen,
3. toimintaansa liittyvien talousarvio- ja toimintasuunnitelmaesitysten hyväksyminen sekä toimialaansa kuuluvien kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle esitettävien asioiden käsittely,
4. Vähänkyrön alueen aluejohtajan ottaminen ja irtisanominen kaupunginjohtajan esityksestä,
5. Vähänkyrön vuokratalot kiinteistö Oy:n hallituksen jäsenten ehdottaminen

- alueelle myönnettyjen avustusmäärärahojen jakaminen,
6. maaseutuohjelman mukaisten kehittämiskohteiden päättäminen,
 7. Vähänkyrön alueen viestinnästä vastaaminen yhdessä aluejohtajan ja kaupungin viestintäjohtajan kanssa,
 8. Vähänkyrön alueen perinteiden säilyttäminen ja identiteetin vahvistaminen yhdessä alueen asukkaiden kanssa sekä paikallisten tapahtumien, kansalaisten kuulemistilaisuuksien ja foorumeiden järjestäminen,
 9. lausuntojen antaminen alueen toimintojen ja palvelujen talousarvioesityksistä, alueen kaavoista, aluetta sivuavista organisaatio- ja johtosääntömuutoksista, rakennusjärjestyksestä sekä muista tärkeiksi katsomistaan asioista,
 10. lausunnon antaminen yksityistieavustusten jakoperusteista,
 11. aloitteiden ja esitysten tekeminen alueen kannalta tärkeistä katsomistaan asioista,
 12. yhteydenpidosta ja yhteistyöstä huolehtiminen kaupungin muiden toimielinten ja Vähänkyrön alueen toimijoiden kanssa,
 13. kaupunginvaltuustolle arvion antaminen vuosittain Vähänkyrön alueen yleisestä kehityksestä ja palvelujen tilanteesta.

Lisäksi aluelautakunta voi tarvittaessa esittää kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle investointi- ja kehittämissuunnitelmaan tarkennuksia (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 10). Voidaankin puhua suhteellisen laajoista vaikuttamisen keinoista.

Aluelautakunnan puheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginhallituksen ja sen jaostojen kokouksissa. Lautakunnan alaisena toimii Vähänkyrön alueen aluejohtaja, jonka tehtäviin kuuluvat aluelautakunnalle käsiteltäviksi tulevien asioiden valmistelu, lautakunnan esittelijänä toimiminen sekä lautakunnan päätösten toimeenpaneminen. Aluejohtaja toimii lisäksi aluehallinnon johtoryhmän puheenjohtajana. Tähän johtoryhmään kuuluvat aluejohtajan lisäksi Vähänkyrön alueen vastuuviranhaltijat eri toimialoilta. Johtoryhmän tehtävänä on koordinoida ja tukea palvelujen kehittämistä ja yhteistyötä eri palvelusektoreiden välillä. Johtoryhmä osallistuu myös aluelautakunnan asioiden

valmisteluun ja toimii sen asiantuntijaryhmänä. (Vaasa 2012; Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 9–10.)

Vähänkyrön aluelautakunta on monilta osin Linnan (1993:61) alueellisen demokratian määritelmään mukainen. Se on edustukselliseen demokratiaan pohjautuva alueellinen toimielin, jolla on myös itsenäistä päätösvaltaa. Se on myös kanava kuntalaisten lähiympäristön ja paikallisyhteisön kehittämiseen. Aluelautakunta edistää Linnan (1993: 60) jaottelussa sellaista lähestymistapaa lähidemokratiaan, missä edustuksellinen demokratia on keskiössä, sillä sen edustajat ovat valittu alueen poliittisten voimasuhteisen perusteella.

Yhdistymissopimuksessa aluelautakunnalle myönnettiin pysyvä vuosittainen erillinen alueellinen avustusmääräraha. Tällä määrärahalta edistetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia sekä tuetaan kyläyhdistyksiä, potilas- ja vammaisjärjestöjä sekä harrastustoimintaa. Määrärahan suuruus oli 120 000 euroa vuodessa vuosille 2013–2015. (Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus 2011: 10, 12.)

Aluelautakunta huolehtii myös Vähänkyrön yhteispalvelupisteestä. Yhteispalvelupisteen tehtävänä on huolehtia yleisestä asiakaspalvelusta, neuvonnasta sekä kuntalaisten yhteydenpidosta eri toimielimiin. Yhteispalvelupisteessä Vähäkyrö-talossa ovat asiakaspalvelun lisäksi virallinen ilmoitustaulu, asiakaspalvelupäätte, myymälä, Vähänkyrön vuokratalot, varhaiskasvatuksen hallinto ja rakennusvalvonnan vastaanotto. Lisäksi talossa ovat edustettuina kiinteistötoimi ja terveystarkastus sekä sosiaalipalvelut, maaseutupalvelut ja Kelan palvelut. (Vähänkyrön aluelautakunta 2015.)

Kuntaliitosten yhteydessä pienemmän liittyneen kunnan uhkana on vaikutusmahdollisuuksien ja lähipalvelujen väheneminen. Kumpulaisen (2014: 9) mukaan palvelujen keskittäminen kuntakeskukseen uhkaa heikentää reuna-alueiden yhdenvertaiset palvelut ja vaikuttamismahdollisuudet. Myös Halmeen ja Kuukasjärven (2010: 32) mukaan huoli palvelujen pysymisestä on suuri. Aluelautakunnan ja sen ylläpitämän yhteispalvelupisteen myötä näitä yleisiä kuntaliitoksen myötä ilmeneviä uhkia on pyritty vähentämään,

ja ne ovat yksi ratkaisu tehokkuus- ja läheisyysperiaatteiden yhteensovittamisen ongelmassa.

Aluelautakunta kuuluu siihen vähemmistöön alueellisista toimielimistä, jotka ovat valtiovarainministeriön (2012: 34) mukaan muitakin kuin pelkkiä keskustelufoorumeita ilman budjettivaltaa. Aluelautakunnan ja Vaasan kaupungin suhdetta voisi valtiovarainministeriön (2012:34.) jaottelun mukaan luonnehtia suunnittelu- ja kehittämiskumppanuudeksi, jossa aluelautakunnalla on selvä rooli budjetin, maankäytön ja palvelujen suunnitteluprosessissa. Kumppanuus ei kuitenkaan ole palvelukumppanuutta, sillä aluelautakunta ei itse järjestä Vähänkyrön alueen palveluita.

Kuten kuva 4 osoittaa, Vähänkyrön aluelautakunta on Vaasan kaupungin organisaatiossa keskushallinnon alla. Aluelautakunta on selvästi sidottu kaupungin organisaatioon, toisin kuin Metsälän ja Leinamon. (2013: 21) mukaan suurin osa alueellisista toimielimistä.

Kuva 4. Vaasan kaupungin organisaatio (Vaasan kaupungin organisaatio 2016).

Sen sijaan muun muassa Metsälän ja Leinamon. (2013: 21) huomio siitä, että johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt eivät ole kiinnostuneita alueellisen toimielimen toiminnasta pitää paikkansa myös Vähänkyrön aluelautakunnan kohdalla. Lautakunnan toiminnan kehittämiseksi tehty kysely kantakaupungin viranhaltijoille ja luottamushenkilöille ei vastaajia kiinnostanut, sillä vastausprosentti oli vain 16. Kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä kyselystä ei siis voi tehdä. Vastaajat arvioivat lautakunnan onnistuneen hyvin investointiohjelman ja yhdistymissopimuksen noudattamisen valvonnassa sekä alueen lähipalvelujen parantamisessa. Näissä keskiarvo asteikolla 1-5 oli yli 4. Parannettavaa sen sijaan oli lautakunnan ja muiden lautakuntien yhteistyössä sekä muiden kuntien kanssa käytävässä yhteistyössä. Voidaan siis todeta, että lautakunta sai kyselyssä erittäin hyvät arviot nimenomaan omissa päätehtävissään eli investointiohjelman ja kuntaliitossopimuksen noudattamisen valvomisessa. Sen sijaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa nähtiin parannettavaa. (Vähänkyrön aluelautakunnan toimintakertomus 2015.) Kysely paljasti myös sen, että valtiovarainministeriön (2012: 113) havaitsemaa kriittistä suhtautumista viranhaltijoiden suunnalta aluelautakuntaa kohtaan ei ole ainakaan tämän kyselyn mukaan.

Vähänkyrön aluelautakunta on lähellä valtiovarainministeriön (2012: 149) mallin vahvaa aluelautakuntaa. Mallissa aluelautakunnat olisivat vahvoja alueellisia yksiköitä, jotka osallistuvat palvelujen järjestämiseen ja alueen kehittämiseen. Näin kuntalaiset saavat aluelautakunnan myötä todellista valtaa omaan lähiympäristöönsä ja itseään koskevissa asioissa. Tällä tavalla pystytään varmistamaan, että alueen paikallinen asiantuntijuus on päätöksenteon pohjana. (Valtiovarainministeriö 2012: 149) Valtiovarainministeriön mallissa aluelautakunnalla on kuitenkin enemmän päätös- ja budjettivaltaa kuin Vähänkyrön aluelautakunnalla.

Kuntaliiton (2016h) mukaan kuntaliitosten hyödyt eivät tule näkyviin lyhyellä aikavälillä. On yleistä, että liitosten huonot puolet, kuten palvelujen heikkeneminen näkyvät lyhyellä aikavälillä, kun taas toiminnan tehostamisen aikaan saamat säästöt tulevat esille suhteellisen pitkällä aikavälillä. Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksessa voidaan todeta, että monet kuntaliitoksen edut ovat Vähänkyrön kannalta tulleet esiin lyhyellä aikavälillä.

lä. Nämä kuntaliitossopimuksen tuomat edut tulivat nopeasti, mutta suurempi kysymys on, miten hyödyt tulevat esille pitkällä aikavälillä.

5. HAASTATTELUAINEISTON ANALYYSI

5.1. Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos

5.1.1. Kuntaliitosprosessi sekä liitoksen tuomat hyödyt ja haitat

Kuntaliiton (2016i) mukaan kuntaliitoksen valmistelulla on suuri vaikutus siihen, miten kunta toimii kuntaliitoksen jälkeen, miten liitoksen tuomat hyödyt pystytään maksimoimaan sekä miten esiin tulevat haitat saadaan minimoitua. Haastattelujeni perusteella Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos valmisteltiin hyvin, ja molempien osapuolten näkökannat otettiin hyvin huomioon. Valmistelua varten perustettiin paljon erilaisia työryhmiä eri osa-alueille, ja molempien kuntien valtuustoryhmiä kuunneltiin hyvin koko prosessin ajan. Haastattelusta kävi ilmi, että kaikki etukäteen mietittävässä olevat asiat pyrittiin käymään yksityiskohtaisesti läpi.

Kuntaliitoksessa erittäin keskeisessä roolissa ollut yhdistymissopimus sai osakseen paljon kiitosta. Sopimuksen yksityiskohtaisuus antoi hyvät eväät Vähänkyrön alueen kehittämiseen. Tästä esimerkkinä haastattelussa tuli ilmi esimerkiksi maaseututoimikunta sekä yhdistyksille jaettavat alueelliset avustukset. Jo liitosvalmistelussa Vähänkyrön erityispiirteet otettiin siis hyvin huomioon. Vähänkyröläiset pääsivät myös ennen kuntaliitosta pidettyyn kaupunginvaltuuston kokoukseen päättämään yhdessä tulevasta budjetista. Kuntaliitoksesta tiedotettiin muun muassa asiaa käsittelevän lehden sekä asukastilaisuuksien avulla.

”Kyllä mulla on sellainen käsitys, että se yritettiin tehdä viimeisen päälle tämä Vähänkyrön ja Vaasan kuntaliitos.” (H06)

Kuntaliitoksen toteuttaminen oli poliittisesti erittäin tärkeää Vaasan kaupungille, ja sen vuoksi sen toteuttamisesta maksettiin liittyvälle kunnalle paljon. Silti kaikki on mennyt hyvin ja liitos on toiminut käytännössäkin, eikä hampaankoloon ole ainakaan haastattelujen mukaan jäänyt mitään. Haastatteluiden kautta kävi myös ilmi, miten suuri kontrasti suurehkon kaupungin ja pienen kunnan välissä on. Monissa asioissa muutos Vaasan puolella ei ollut suuri, eikä näin ollen vaikuttanut jokapäiväiseen työskentelyyn. Silti

sen valmistelussa oli monenlaisia jännitteitä, mutta toiminta saatiin sopeutettua kohtuullisen hyvin. Liitoksen suurista kontrasteista kertoo hyvin se, että esimerkiksi teknisellä sektorilla oli töissä noin 800 henkilöä ennen liitosta, ja liitoksen myötä työntekijöiden määrä kasvoi vain muutamalla kymmenellä. Monet liitoksen vaikutukset koettiin siis pieninä.

”Ku tähän niinkö isoon kaupunkiin liitetään tämmöne pieni pala niin se monessa kohdassa tuntu tavallaan niinku pintavärinältä.” (H05)

Voidaan siis todeta, että kuntaliitoksessa otettiin hyvin eri toimijoiden näkökannat huomioon, ja liitosta selvitettiin perusteellisesti. Niin Vaasan kuin Vähänkyrön edustajien mielestä kaikkia osapuolia kuultiin hyvin ja monipuolisesti. Yhdistymissopimus kirjattiin tarkasti molempia osapuolia tyydyttäväksi kokonaisuudeksi.

Kuntaliiton (2016h) mukaan kuntaliitoksen hyödyt eivät tule näkyviin lyhyellä aikavälillä. Päätin haastattelujen avulla ottaa selvää, mitä hyötyjä ja haittoja kuntaliitoksesta on tullut esiin tähän mennessä. Kuntaliitoksesta on kulunut vähän yli kolme vuotta, joten hyötyjä ja haittoja voidaan analysoida vasta lyhyellä aikavälillä.

Vaasan osalta kuntaliitosselvitys aloitettiin, koska tavoitteena oli saada työssäkäyntialueen kokoinen kunta. Vähäkyrö olisi tässä vain päänavaus, jonka myötä saataisiin rohkaistua myös muut kunnat mukaan kuntaliitokseen. Näin ollen Vähänkyrön liitoksella ei ollut niinkään itseisarvoa, vaan sen tarkoituksena oli ottaa ensimmäinen askel kohti työssäkäyntialueen kokoista kuntaa.

Vaasan puolella kuntaliitoksessa nähtiin useita hyötyjä. Kuntaliitoksen myötä vaasalaiset saivat paljon oppia kuntaliitosprosessista, sillä se oli ensimmäinen suurempi kuntaliitos Vaasassa. Tulevaisuudessa näitä oppeja voi vielä tarvita esimerkiksi sosiaali- ja terveyshallinnon uudistuksessa. Liitos nähtiin myös osana nykypäivän kehitystä, missä suuremmilla yksiköillä on enemmän mahdollisuuksia toimia. Kuntaliitoksen myötä Vaasan pinta-ala lähes tuplaantui, mikä katsottiin mahdollisuutena niin tonttitarjonnan kuin muunkin maankäytön osalta. Myös maaseutumaisen osan kehittäminen ja hallin-

nointi koettiin virkamieskunnalle mahdollisuutena oppia tulevaisuutta ajatellen, sillä Vaasan ympärillä on paljon maaseutumaisia alueita. Kuntaliitoksen hyötynä nähtiin myös suurentunut asukasmäärä, jonka myötä Vaasaa aletaan vähitellen kuunnella enemmän kansallisessa päätöksenteossa. Samalla Vaasan ja Seinäjoen väliseen kilpailuun liitoksella katsottiin olevan vaikutusta.

”Se on tätä päivää, että mitä suurempi on niin sitä enemmän sulla on mahdollisuuksia.” (H08)

Suurimpana hyötynä kuntaliitoksesta Vähänkyrön puolelta koettiin yhdistymissopimukseen kirjattu investointiohjelma. Sen myötä Vähänkyröön on saatu uusi terveyskeskus, Tervajoen koulu rakennettiin uudisrakennuksena, Merikaarron koulu kunnostettiin sekä kevyenliikenteen väyliä on rakennettu ja rakennetaan edelleen. Sovittu 21,3 miljoonaa euroa on erittäin suuri raha, sillä vertailun vuoksi Vähänkyrön kunnan oma investointitahti hyvänä vuonna oli noin 800 000 euroa. Kaikki sovitut investoinnit eivät ole vielä kuitenkaan toteutuneet. Myös monet muut haastatteluissa ilmi tulleet hyödyt Vähänkyrön puolelta liittyvät talouteen. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi vakaa kunnallisveroprosentti ja vakaa sähkön hinta. Haastattelussa ilmeni myös arvioita, joiden mukaan Vähäkyrö ei olisi tullut enää kauan toimeen itsenäisenä kuntana, vaan olisi joutunut selvitystilaan muutamassa vuodessa. Korjausvelka kunnan infrastruktuurissa oli myös suhteellisen suuri.

Yksi suurimmista hyödyistä liitoksessa Vähänkyrön puolelta nousi esiin palvelujen monipuolistuminen, sillä vähäkyröläiset pääsevät nauttimaan Vaasan palveluista. Nämä tosin eivät ole aina paikallisesti saatavissa. Myös kuntaliitossopimusta ja sen tuomaa vahvaa edustusta eri kunnallisissa päätöksentekoeleimissä kiiteltiin.

”Meillä on ollu se pitkä investointilista, ja siinä on paljon sellaisia asioita mitä varmaan ei olisi kyllä rahkeet riittäny Vähälläkyröllä itessään.” (H07)

Kuntaliitoksessa katsottiin olevan myös jonkin verran haittapuolia niin Vaasassa kuin Vähässäkyrössäkin. Ensinnäkin kaikkia yhdistymissopimuksessa sovittuja investointeja ei voitu tehdä. Toiseksi joidenkin palvelujen karkaamista kantakaupunkiin on Vähässäkyrössä pidetty ongelmana. Myös Vaasan päätöksentekokulttuuriin ei aina olla oltu tyy-

tyväisiä. Alueen taantumisesta ollaan huolissaan ja sen kautta liitoksen haitat alkavat materialisoitua vasta myöhemmin.

Kuntaliitosprosessia kuvailtiin Vaasan puolelta työlääksi ja aikaa vieväksi prosessiksi, joka tehtiin turhankin monimutkaisesti. Muita negatiivisia ulottuvuuksia koettiin siinä, että kaupungin kehitys keskittyy kantakaupunkiin, eikä Vähäkyrö näytä kehittyvän esimerkiksi väestönkasvun suhteen. Myös eräänlainen vastakkainasettelu on huomattavissa kantakaupungin ja Vähäkyrön välillä liittyen alueen kehittämiseen. Haasteena on nähty myös alkuperäisen Vähästäkyröstä olevan henkilöstön vähäinen määrä Vaasan kaupungin palveluksessa muun muassa eläköitymisen seurauksena. Tämän vuoksi työntekijöiden mukana tulevaa hiljaista tietoa ei ole saatu Vaasan kaupungin käyttöön tarpeeksi paljon. Lisäksi yhdeksi negatiiviseksi asiaksi nostettiin myös Vähäkyrön alueen infrastruktuurin huono kunto ja korjausvelan suuri määrä.

Kuntaliitokseen oltiin tyytyväisiä molemmissa liitokseen osallistuneissa kunnissa, ja hyödyt olivat haittoja suuremmat. Vaasan puolelta suurimpina hyötyinä nähtiin kasvanut maa-ala, mikä mahdollistaa monipuolisemman tonttitarjonnan. Lisäksi liitosprosessissa syntynyttä tietoa arvostettiin. Toki Vaasassa ajateltiin, että liitos aloittaisi muiden liitosten ketjun, minkä myötä muodostuisi Vaasan työssäkäyntialueen suuruinen kunta. Näin ei kuitenkaan ainakaan vielä ole tapahtunut. Vähästäkyrössä suurimpana hyötynä koettiin investointiohjelma, minkä avulla alueen kunnallisten palvelujen tiloja rakennettiin ja kunnostettiin. Investointien myötä usko palvelujen pysymiseen alueella on suuri. Lisäksi Vaasan tarjoamat muut palvelut arvostettiin korkealle.

Yhdistymissopimuksen yhtenä tavoitteena oli Vähäkyrön elinvoiman ja kasvun vahvistaminen. Haastattelujen perusteella tämä tavoite on epäonnistunut, sillä kasvua ei ole tapahtunut niin kuin oli odotettu. Jos kasvua mitataan asukasluvun muutoksella, niin se on alueella koko ajan vähentynyt. Vähäkyrö ei siis ole päässyt mukaan Vaasan suhteellisen ripeään väestönkasvuun. Samalla syntyvyys on laskenut. Myöskään elinkeinoelämä ei ole päässyt kasvun uralle, vaikka pieniä yritystoiminnan kehittymisen merkkejä onkin ollut ilmassa. Niin ikään pettymyksenä on koettu Vähäkyrön alueen tonttien heikko kysyntä, johon tosin uskotaan tulevan muutos, kunhan taloudellinen tilanne pa-

raanee. Elinkeinoelämän kehittymistä Vähässäkyrössä häiritsee haastattelujen mukaan osaltaan se, että yritystonttien hinnat on asetettu liian korkealle sekä jossain määrin myös se, että alueen potentiaalia ei ymmärretä kantakaupungissa tarpeeksi hyvin. Myös Vaasan kaupungin harjoittaman byrokratian katsottiin olevan esteenä yritystoiminnan kehittymiselle.

”Ei tällä hetkellä oo mitään suurempia näyttöjä siitä, että Vähäänkyröön olis erityistä kasvua ohjautunu.” (H05)

Toisaalta Vähänkyrön kasvun katsottiin toteutuvan sitä kautta, että sen palvelutaso on noussut kuntaliitoksen myötä, sillä kaikki Vaasan palvelut ovat käytettävissä myös Vähänkyrön alueen asukkaille. Uuden terveyskeskuksen myötä Vähänkyrön alueelle on nyt helpompi rekrytoida esimerkiksi hammaslääkäreitä, mikä myös laskettiin yhdeksi alueen kehittymisen näytöksi.

5.1.2. Kuntaliitoksen vaikutukset vähäkyröläisten kunnalliseen päätöksentekoon ja palveluihin

Halmeen ja Kuukasjärven (2010: 14–15) mukaan kuntarakenteen uudistamisessa kohdataan kaksijakoinen ongelma, jossa talouden tehokkuuden parantaminen johtaa suurempiin yksiköihin, mikä taas voi vaikeuttaa kunnallisen demokratian toteutumista. Vaasan ja Vähänkyrön liitoksessa Vähänkyrön kunta lakkasi olemasta, joten on tärkeää selvittää, miten liitos on tähän mennessä vaikuttanut vähäkyröläisten mahdollisuuteen vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon. Hyvin usein liittyvän kunnan asukkaiden ääni hukkuu isomman kaupungin päätöksentekojärjestelmässä.

Yhdistymissopimus on taannut sen, että vähäkyröläisten vaikutus kunnalliseen päätöksentekoon kuntaliitoksen jälkeen on ollut suuri suhteessa alueen väestömäärään Vaasassa. Eri lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa on liitossopimuksen takaamia jyvitettyjä paikkoja vähäkyröläisille. Haastattelujen mukaan Vaasan edustajien mielestä vähäkyröläisten vaikutus poliittiseen päätöksentekoon on suurta. Vaasan puolelta muistutettiin

myös siitä, että monet ehdotukset saavat kannatusta myös vaasalaisten poliitikkojen keskuudessa, eikä kyse ole aina vastakkainasettelusta Vaasan ja Vähänkyrön välillä. Päätöksenteko on nyt myös hyvin erilaista suuressa kaupungissa, ja erilaisista asioita pitää ottaa selvää ja päättää kuin pienessä maalaiskunnassa. Samalla päätöksentekokulttuuri on radikaalisti erilainen.

Vaikka vähäkyröläisten osuus onkin suuri eri elimissä, myös Vaasan puolelta muistutetaan, että Vähänkyrön osalta oma itsenäinen kunta on menetetty. Yhdistymissopimuksen ajalle vaikutusmahdollisuudet on turvattu, ja mahdollisuus on käytetty hyvin investointiohjelman toteuttamisen valvomiseen. Tässä vähäkyröläiset ovat onnistuneet hyvin.

”Niinku yks luottamushenkilö sanoi, että siellä ei enää mennä ja marssita saappaat jalassa kunnanjohtajan toimistoon ja sanota et nyt tehään näin. Kaupungissa ei vaan niin tehdä.” (H08)

Vähänkyrön puolella tilanne nähtiin nyt hyvänä, mutta tulevaisuus huolettaa. Seuraavien vaalien tulos ratkaisee paljon, sillä kiintiöpaikkoja eri päätöksentekoelementtiin ei enää ole. Enää Vähänkyrön kunnantalolla ei päätetä kaikista alueen asioista, vaan enimmäkseen siellä kokoontuva aluelautakunta antaa ehdotuksia ja lausuntoja. Tähän mennessä Vähänkyrön ääni on siis kuulunut hyvin myös vähäkyröläisten mielestä. Haastattelujen mukaan käytännön päätöksenteko kaupunginvaltuustossa toimii siten, että kaikki vähäkyröläisedustajat ovat ennen kaikkea oman puolueensa edustajia, eivätkä niinkään korostetusti Vähänkyrön edustajia. Vaikka valtuuston asiat koskevat yleensä koko Vaasaa, olisi eräs haastateltavista toivonut, että vähäkyröläiset olisivat yhtenäisempi joukko alueensa edunvalvonnassa. Samalla hän kuitenkin muistutti, että Vähänkyrön alueen edunvalvonta tapahtuu pääosin aluelautakunnan kautta.

”Nyt on ollu vielä hyvä mahdollisuus, ku kasvatettiin valtuuston kokoa, ja sitten vähäkyröläisille taattiin aina joka lautakuntaan kiintiöpaikka niin nyt on ollu vielä hyvät mahdollisuudet vaikuttaa. Kyllähän se tietysti tulevaisuudessa heikkenee, ollaan samalla viivalla muiden kanssa.” (H06)

Kuntaliitoksen vaikutus vähäkyröläisten kunnallisen päätöksentekoon on ollut kaksijakoinen. Toisaalta liitossopimuksen mukaisesti vähäkyröläisillä on paljon omaa painoar-

voaan suurempi edustus Vaasan eri kunnallisissa päätöksentekoeleimissä. Toisaalta tämä etuoikeus päättyy seuraavan valtuustokauden alkaessa, jonka jälkeen vähäkyröläiset ovat tasavertaisessa asemassa muiden vaasalaisten kanssa. Vasta tämän jälkeen voidaan analysoida paremmin liitoksen vaikutuksia vähäkyröläisten kunnalliseen päätöksentekoon.

Kuntaliitoksen yhteydessä isoon kaupunkiin liittyvän pienemmän kunnan palvelut uhaavat usein heiketä. Kumpulaisen (2014: 9) mukaan palvelujen keskittyessä kaupunkikeskukseen reuna-alueiden palvelut kärsivät siitä ensimmäisenä. Samaa pelkää myös Halme ja Kuukasjärvi (2010: 32), jonka mukaan suurimpia huolenaiheita kuntaliitoksissa on nimenomaan oman alueen lähipalvelujen säilyminen. Palvelut ja niiden turvaaminen Vähässäkyrössä on tärkeässä roolissa myös Vaasan ja Vähänkyrön välisessä kuntaliitoksessa.

Haastattelujen perusteella Vähänkyrön alueen palvelut ovat kuntaliitoksen myötä jonkin verran heikentyneet, sillä nykyään suuri osa julkisista palveluista on kantakaupungissa. Tätä kuvastaa hyvin Vähäkyrö-talon nykyinen käyttötilanne. Vielä Vähänkyrön kunnan aikana talossa oli yli 30 työntekijää, mutta nykyään sieltä löytyy yhteispalvelupisteen lisäksi enää varhaiskasvatuspalvelu, maaseutupalvelu ja rakennuspalvelu. Tervajoen kirjaston ja ambulanssin lakkauttaminen harmittivat haastateltavia, mutta toisaalta Vähänkyrön keskustaan perustettiin itsepalvelukirjasto ja ambulanssin lakkauttaminen ei ollut yksin Vaasan kaupungin päätettävissä.

Vaikka palvelutaso onkin jonkin verran heikentynyt, haastateltavat löysivät myös palvelujen kannalta hyviä asioita kuntaliitoksesta. Jo mainittu laaja Vaasan palvelujen käyttö nähtiin erittäin positiivisena asiana. Niin ikään jo mainitut investointiohjelman mukanaan tuomat parannukset rakennuskantaan valoivat uskoa palvelujen pysyvyyteen Vähässäkyrössä myös tulevaisuudessa. Infrastrukturi julkisille palveluille on siis erittäin hyvässä kunnossa tulevaisuutta ajatellen. Suurimpia ongelmia Vähänkyrön palvelutuotannossa jo ennen kuntaliitosta on ollut vaikeus rekrytoida lääkäreitä, hammaslääkäreitä ja sosiaalityöntekijöitä. Sosiaalityöntekijöiden kohdalla ongelma on ollut jopa niin suuri, ettei päteviä työntekijöitä saatu Vähänkyröön ollenkaan, vaan päätökset jouduttiin

allekirjoittamaan Vaasassa. Sosiaalitoimen henkilöstön osalta tilanne oli siis kestävä. Myös erinäisiä ongelmia on tullut esiin liitoksen myötä sitä kautta, että ennen liitosta palvelua ei ole ollut saatavilla, joten ongelmaakaan ei ole ollut. Kun liitoksen myötä palveluvalikoima on laajentunut, on myös jonkin asteisia ongelmia näissä palveluissa tullut esille.

Yksityisten palvelujen osalta tilanne ei ole parantunut, vaikka pientä parannusta esimerkiksi vähittäiskaupan investointien kautta onkin tapahtunut. Myös Tervajoen taajamassa on tapahtunut pientä kehitystä yksityisten palvelujen osalta. Siltikään suurta parannusta yksityisissä palveluissa ja yritystoiminnassa ei ole tapahtunut. Yhtenä esimerkkinä palvelujen järjestämisen vaikeudesta on jonkin verran moitteita saanut Vähänkyrön yhteis- palvelupisteessä toimiva rakennusvalvonta. Palvelulle ei olisi riittävän suurta kysyntää Vähässäkyrössä, joten viranhaltijan pitäminen toimeettomana kerran viikossa tulee kaupungille kalliiksi. Tässä tullaan kahden periaatteen ristiriitaan. Turvatako palvelujen läheisyys vai palvelutuotannon tehokkuus? Haastattelussa tuli ilmi myös vertailu mitta- kaavasta Vaasan muihin kaupunginosaan myös palveluiden osalta. Toisaalta haastat- teluista kävi ilmi, että vaikka Vähänkyrön puolelta alueen palvelujen katsottiin heikenty- neen kuntaliitoksen jälkeen, niin Vaasan puolella näin ei koettu. Vaasalaiset haastatelta- vat eivät kokeneet Vähänkyrön palvelujen heikentyneen vaan korostivat pääsyä Vaasan palveluihin.

”Ei ne (palvelut) Vähänkyrön alueella ainakaan parantunu oo. Tietenkin vähäky- röläiset saa ny Vaasasta sellaisia palveluita mitä ei oo ennen ollu.” (H01)

5.1.3. Mietteitä kuntaliitoksesta

Haastattelujen kautta kuntaliitoksesta tuli paljon erilaisia analyysejä sekä arvioita yleisellä tasolla. Ensinnäkin liitos nähtiin ainutlaatuisena, sillä Vaasa sitoutui todella suurel- la panostuksella investoimaan Vähänkyrön alueelle. Toiseksi koettiin, että Vähänkyrön alueen tulevaisuus on turvattu taloudellisesti. Tästä hyvänä esimerkkinä annettiin eri- koissairaanhoidon kulut, jotka yhtenä vuotena ylittyivät 800 000 eurolla, jolloin pienen kunnan talous oli sekaisin. Tällaisia yllätyksiä ei enää tule. Vaikka myös Vaasa on ta-

loudellisissa vaikeuksissa, uskottiin siihen, että kaupungin taloudellinen tilanne tulevaisuudessa kohenee. Lisäksi monet päätettävät asiat ovat hyvin erilaisia verrattuna Vähänkyrön aikaan. Nykyään päätetään stadioneista, laivoista ja kongressikeskuksista, joten kokoluokka päätöksille on eri. Vaasan investointipolitiikkaa myös kritisoiitiin, sillä samalla kun arjen palveluista leikataan, niin isoja investointeja viedään läpi. Arjen palveluihin, kuten lasten aamu- ja iltapäivätoimintaan haluttaisiin enemmän panostuksia. Nykyään suuntana on kuitenkin se, että palveluita leikataan investointien tieltä.

Kuntaliitos herättää aina suuria tunteita, niin puolesta kuin vastaan. Osa Vähänkyrön asukkaista on edelleen sitä mieltä, ettei liitoksesta ole seurannut alueelle mitään hyvää, ja että Vähänkyröön täytyisi saada oma aluehallinto. Eri alueille tulevat aluevaltuustot ovatkin suunnitteilla. Niin kuin on mainittu, kuntaliitoksen suurin pelko on se, että päätösvalta siirtyy muualle, eikä oman alueen asioihin pystytä enää vaikuttamaan. Tätä pelkoa on kuitenkin osaltaan torjunut suuri edustus eri päätöksentekoelementeissä ja kohtuullisen hyvä menestys kunnallisvaaleissa.

”Mä siteeraan kaupunginhallituksen jäsentä, joka totes viime viikolla itseasiassa, että kun tätä liitosta mietittiin niin hän oli ehdottomasti sitä vastaan, mutta nyt kun hän arvioi sitä, niin hän totes että se olis pitäny tehdä jo paljon aikasemmin.”
(H03)

Tulevissa kuntaliitoksissa on Vaasan kannalta tärkeää, että liittyvän kunnan infrastruktuuriin kiinnitetään huomiota jo liitosneuvotteluissa. Suuri korjausvelan määrä on laittanut viranhaltijat koville. Samanlaisia tilanteita korjausvelan suhteen uskottiin olevan myös muissa lähikunnissa, sillä talousongelmat ovat yleisiä läpi kuntakentän. Myös tuleva sote-uudistus mietitytti päättäjiä, sillä se tulee mullistamaan kunnat ja niiden tehtävät. Sosiaali- ja terveystalouden osuus kunnan budjetista on noin puolet, joten kunta puolittuu toiminnoiltaan uudistuksen jälkeen. Sote-uudistukselta oltaisiin voitu haastattelujen mukaan myös välttyä, jos kunnat olisivat aiemmin yhdistyneet suuremmiksi yksiköiksi. Nyt tulevaisuuden ennakoiminen ja päätöksenteko ovat erittäin vaikeaa.

5.2. Vähänkyrön aluelautakunta

5.2.1. Vähänkyrön aluelautakunta yhdistymissopimuksen valvojana

Haastatteluista käy ilmi, että aluelautakunta on onnistunut hyvin tärkeimmässä tehtävässään, eli yhdistymissopimuksen valvomisessa. Myös asiasta tehdyn kyselyn (Vähänkyrön aluelautakunnan toimintakertomus 2015) mukaan aluelautakunta on suoriutunut työstään kiitettävästi. Sopimuksen käyminen kohta kohdalta läpi osoittaa, että suurin osa sovitusta kohdista on toteutettu. Kaikki sovitut hankkeet eivät ole kuitenkaan toteutuneet. Perhepalvelukeskuksen toteuttaminen vaikeutui, sillä se ei tullutkaan uuden terveystakeskuksen yhteyteen. Sovittujen liikenneyhteyksien parantamisessa vaikeutena on ollut se, että ne eivät ole ainoastaan kunnan päätösvalan alla, ja toisaalta 3–5 vuotta tieväylien parantamisessa on liian lyhyt aika arvioida. Myös julkisen liikenteen kehittäminen on vaikeaa, jos sitä ei käytetä tarpeeksi. Lisäksi yhteis palvelupisteeseen suunniteltujen valtion palveluiden toteuttaminen näyttää epätodennäköiseltä.

Aluelautakunnan toimista nimenomaan yhdistymissopimuksen valvonta on onnistunut parhaiten. Asiaa on helpottanut kolmen lautakunnan jäsenen kuuluminen myös kaupunginhallitukseen, mikä on auttanut tiedonvaihdossa. Lautakunta on monien mielestä saanut hyvin äänensä kuuluviin. Lautakunnan kannanotot eri Vähänkyröön liittyviin asioihin nähtiin erittäin tärkeänä kuntaliitoksen onnistumisen kannalta. Yksi esiin nostettu ongelma on ollut tiedon saannin vaikeus eri investointien toteutuneista kustannuksista. Myös sopimuksen loppumisen pelättiin vaikeuttavan asioihin vaikuttamista. Sopimuksen jälkeen on enää vaikeaa saada investointeja ja hankkeita eteenpäin.

Myös Vaasan puolelta lautakunnan työtä arvostettiin. Asioita on tuotu esille järkevällä tavalla keskustellen ja toimittu kaikin puolin hyvin. Myös alueen kehityksen ja sopimuksen noudattamisen tarkka ja monipuolinen raportointi ja kommentointi sekä rakennuttamisen valvonta saivat kaupunginhallitukselta kiitosta. Tämän lisäksi aluelautakunnan vaikuttamista kuvattiin keskustelevaksi, ja lautakunnan edustajat tuovat asiat hyvin kaupunginhallituksen- ja valtuuston tietoon. Lautakunnan toiveet on yritetty toteuttaa parhaan mukaan, eikä negatiivista palautetta ole tullut kaupunginhallituksen korviin.

”Mun mielestä aluelautakunta on ottanut semmosen sopivan tiukan roolin siinä valvonnassa, otteissaan ja kannanotoissaan, että kyllä he ovat määrätietoisesti valvoneet sitä sopimuksen noudattamista ja ottaneet kantaa havaitsemiinsa epäkohtiin ja nostanut esille kysymyksiä josta halutaan keskustella. Minusta se on ollut ihan aitoa pyrkimystä hyvään.” (H05)

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksen yhdistymissopimuksessa sovittiin Vähänkyrön alueella toteutettavasta 21,3 miljoonan euron suuruisesta investointiohjelmasta. Aluelautakunnan tehtävään valvoa yhdistymissopimusta liittyi siis myös investointiohjelman toteuttamisen valvominen. Haastattelun perusteella ainoa toteuttamaton kohta yhdistymissopimuksessa on Kirkkosaaren ja Kirkkolammen kunnostus. Vähästäkyröstä muistutettiin, että tämä toimii malliesimerkkinä sille, että aluelautakunnan työ ei ole vielä tehty. Lautakunnan tai jonkun muun elimen on tulevaisuudessa huolehdittava siitä, ettei hanke jää unohduksiin. Vähästäkyrössä oltiin tyytyväisiä myös siihen, että monet sopimuksessa sovitut peruskorjaukset ovat muuttuneet uudisrakennukseksi, kuten Tervajoen koulu ja vanhuspalvelukeskus. Myös muuta infraa on korjattu kunnan joka taajamassa. Investointiohjelman avulla on saatu muun muassa koulut, terveyskeskus ja Vähäkyrö-talo kuntoon. Puitteet lähipalveluille ovat siis hyvät.

Vähänkyrön puolelta todettiin, että vaikka ohjelman noudattamisen valvonnassa ollaankin onnistuttu hyvin, on siinä myös puutteita. Se on vielä kesken ja osaltaan kriittisimmässä vaiheessa, vaikkakin tärkeimmät investoinnit on tehty. Jonkin verran ihmetystä on aiheuttanut kantakaupungin ja vähäkyröläisten erilainen laskentatapa investointien kustannuksista. Hankkeiden aloitus on myös vähän venähtänyt, mutta niiden liikkeelle saamisen jälkeen kaikki on mennyt hyvin. Yhtenä puutteena investointiohjelman seurannassa nähtiin lisäksi tarkkojen summien puuttuminen päätöksenteossa. Tosin joskus investointiohjelmaan on laitettu myös sellaista, mitä siellä ei ole alun perin ollut, eli aluelautakunta on pystynyt käyttämään taloudellista liikkumavaraansa joihinkin investointeihin.

Vaasan puolelta lautakunta sai hyvät arviot tässäkin asiassa. Edunvalvonta on onnistunut kaiken kaikkiaan hyvin. Jotkut kirjaukset sopimukseen ovat kuitenkin olleet epämääräisiä, mutta ne ovat tarkentuneet suunnitelmien edetessä. Vaasan puoleltakin muistutettiin, että tietyt kirjaukset eivät ole toteutuneet. Rahamäärä on kuitenkin ylittänyt ko-

konaisinvestoinneissa alun perin sovittu. Investointien koettiin tuoneen paljon hyvää Vähänkyrön alueelle. Kaikki on menetelty sopimuksen mukaan, eikä sen kanssa ole ollut ongelmia.

”Mun mielestä siinä on sitä sopimusta noudatettu, mikä on todella hyvä sopimus mun mielestä Vähänkyrön kannalta, niin mun mielestä sen on vielä toteutettukin hyvin säntillisesti ja vaikee siitä on mitään sanoa, etteikö se olis mennä sen mukaan.” (H03)

Kuntaliitossopimuksessa sovittiin osana investointiohjelmaa elinkeinojen parantamiseen tähtäävästä maaseutuohjelmasta. Ohjelman budjetti vuosille 2013–2015 oli yhteensä 200 000 euroa. Haastattelujen kautta halusin myös selvittää, miten aluelautakunta onnistui tämän ohjelman läpiviennissä. Vain noin puolitoista vuotta ohjelman loppumisen jälkeen arviointi voi olla liian aikaista, mutta yritin saada haastateltavien ajatuksia ohjelmasta tähän mennessä.

Maaseutuohjelma oli niin sanotusti aluelautakunnan oman tuotannon hanke, eli siihen ei ollut palkattua henkilökuntaa. Ohjelmaa yritettiin viedä eteenpäin maanläheisesti ja mahdollisimman pienellä byrokratialla. Elinvoiman kasvun mittaaminen on vaikeaa, sillä tulokset tulevat yleensä esiin pidemmällä aikavälillä. Ohjelman budjetista käytettiin noin 75 prosenttia, ja loput varoista kohdistetaan muihin hankkeisiin. Ohjelman aloittaminen otti aikansa, mikä jonkin verran verotti sen tehoa. Ohjelman hyvänä puolena nähtiin yrittäjille järjestetyt erilaiset tapahtumat. Tosin yrittäjien aktiivisuus ja kiinnostus järjestettäviin tapahtumiin olisi voinut olla suurempaa. Jos elinkeinoja halutaan jatkossa Vähänkyrön alueella kehittää, täytyy Vaasan kaupungin ottaa siihen aktiivisempi ote. Yhden haastattelun mukaan ohjelma vietiin kunnialla läpi, mutta suurin hyötyjä oli ohjelmaa lautakunnan kanssa yhteistyössä toteuttanut Vaasanseudun Kehitys Oy.

Vaasan päättäjille maaseutuohjelma on jäänyt etäiseksi. Keskusteluja siitä on jonkin verran käyty, mutta niiden kautta ei ole kuitenkaan selvinnyt ohjelman tarkoituksiperää tai tuloksia. Ohjelma on myös korostetusti ollut Vähänkyrön alueen oma hanke, sillä kantakaupungin alueella maaseutuohjelman tapaisille projekteille ei ole tarvetta. Haastattelussa kävi myös ilmi, ettei maaseutuohjelmaa ole tuotu kaupunginhallitukselle tiedoksi

ollenkaan, joten kaupunginhallituksen jäsenillä ei ole juurikaan tietoa ohjelman toiminnasta.

”Se on aika vähän ollu kaupungin puolella esillä. Se on ollu enemmänkin sen alueen oma juttu, koska se alue on selvästi maaseutuvaltaisain alue, jossa sillä on isoin merkitys.” (H03)

Haastattelussa tuli esiin myös kaupunkikeskeinen näkemys, minkä mukaan kaupunki on elinkeinoelämän dynamiikan takaaja, koska se on toisilleen vieraiden ihmisten asuinpaikka ja toimeentulo perustuu tiettyihin ammatteihin. Näin ollen elinkeinoelämä on vilkasta ja monipuolista. Maaseudulla elämä perustuu maahan, jota viljellään ja josta saadaan tuloa. Tällaisessa ympäristössä elinkeinojen monipuolisuus ei kehity. Maaseudulta siis puuttuu kaupungin dynamiikka, ja elinkeinojen rikkaus on nimenomaan kaupungin vahvuus.

Yhdistymissopimuksessa sovittiin myös perustettavasta Vähänkyrön yhteispalvelupisteestä. Aluelautakunnan tehtävänä on huolehtia yhteispalvelupisteen toiminnasta. Pysin haastattelujen avulla selvittämään, miten lautakunta on onnistunut palvelupisteen hoitamisessa.

Haastattelujen mukaan yhteispalvelupisteen hoitamisessa ollaan pyritty yhä enemmän palveluohjaukseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että asiakkaan tullessa yhteispalvelupisteeseen hän saa sieltä ohjeistuksen, mihin suuntaan kunnan palveluntarjonnassa tulee käännyä. Ennen kuntaliitosta kaikki tarjottavat palvelut löytyivät kunnantalosta. Tällöin kuntalaiselle riitti, että osasi kunnantalolle. Nykyään palvelurakenne on monimuotoisempaa, sillä palvelujen tuottamisen malli on erilainen sekä palvelujen kirjo monipuolisempi. Vähänkyröläisillä on nyt siis kaupunkitasoiset palvelut. Vähänkyrön puolelta on vaikeaa arvioida yhteispalvelupisteen hoitamista tarkemmin, sillä sen palveluista ei ollut kovinkaan paljon haastatelluilla kokemusta. Ne, jotka palveluja ovat tarvinneet, ovat olleet niihin tyytyväisiä. Tärkeitä asioita haastateltaville olivat rakennusvalvonta sekä kaupungin laskujen maksamisen mahdollisuus.

”Sielä (yhteispalvelupisteessä) on riittänyt käyjiä. Kyllä ne jotka on oppinu sen tietämään ja se on sisäistetty niin jatkuvasti kysytään ja neuvoo saadaan ja käydään

asioilla. Ku siellä on tämä rakennuspalvelu, yhtenä päivänähän viikossa se vaan on, mutta sekin on tärkeää.” (H06)

Vaasan puolelta yhteispalvelupistettä lähestyttiin siten, että idea ”yhden luukun” periaatteesta on hyvä. Idea yhteispalvelupisteestä on lähtenyt vähäkyröläisiltä, joten toimintaa on kehitetty heidän toivomustensa mukaan. Vaasan kaupunki on linjannut tietyt periaatteet, joiden mukaan toimintaa kehitetään. Erilaisten toimintaympäristöjen luominen kaupungin sisälle ei ole järkevää, sillä se on epäreilua muita asuinalueita kohtaan. Koska Vähäkyrö on osa Vaasan kaupunkia, niin tietyt kaupungin lainalaisuudet koskevat kaupungin kaikkia asuinalueita. Yhteispalvelupiste koettiin myös linkkinä kunnan ja kuntalaisten välillä. Teknisen sektorin osuus yhteispalvelupisteestä on rakennusvalvonnan palvelut, jotka ovat saatavissa kerran viikossa. Kehittämiskohteena katsottiin olevan esimerkiksi videoneuvotteluyhteyden järjestäminen kantakaupunkiin. Tällä tavoin kuntalaisia voisi palvella paremmin. Yhteispalvelupiste koettiin tärkeänä osana palvelutarjontaa vähäkyröläisille, eikä Vaasan puolelle ole kuulunut sen toiminnasta kritiikkiä.

”Siitä mä en tiedä käytännös yhtikäs mitään. Ei oo kaupunginhallituksen korviin tullut mitään, ettei se (yhteispalvelupiste) toimis.” (H08)

5.2.2. Aluelautakunta vaikuttamiskanavana sekä sen budjetti- ja lausuntovalta

Pyrin haastattelujen avulla selvittämään, miten aluelautakunta on alueellisena toimieliemenä tarjonnut kanavan vähäkyröläisille oman asuinympäristönsä asioihin vaikuttamiseen kuntaliitoksen jälkeen. Aluelautakunta nähtiin yhtenä vaikuttamiskanavana kuntalaisille muiden joukossa. Kuntalaiset voivat olla yhteydessä aluelautakunnan jäseniin tai aluejohtajaan, jonka jälkeen asiaa lähdetään ajamaan eteenpäin. Muita vaihtoehtoja vaikuttaa on ollut ottaa esimerkiksi yhteyttä kaupunginvaltuutettuihin sekä tehdä valtuusto- ja kunnallisaloitteita. Myös kuntalaispalaute valtuutetuille on ollut tärkeä kanava kuntalaisten vaikuttamisessa. Aluelautakunta on järjestänyt kuntalaisille erilaisia keskusteluja kuulemistilaisuuksia, mutta osanotto niihin on ollut valitettavan vähäistä. Myös yrittäjille on järjestetty erilaisia tapahtumia, mutta osallistuminen myös heidän keskuudessa on ollut vähäistä. Vaikka aluelautakunta on suhteellisen vapaamuotoinen foorumi, se ei ole kuitenkaan saanut ihmisiä aktivoitumaan. Kuntalaiset ovat vaikuttaneet enemmän

edustajiensa kautta kuin aluelautakunnan kautta. Suoraa osallistumista ei siis ole tapahtunut.

”Kuntalaiset ottaa aluelautakunnan jäsenen yhteyttä ja sieltä kautta tuo epäkoh-tia, mitä joitakin on. Se on ollu kuntalaisille yks vaikutuskanava.” (H06)

Kaupungista päin katsottuna aluelautakunta näyttäytyi hyvänä vaikuttamisfoorumina vähäkyröläisille. Tämä siitäkkin huolimatta, että rahallinen vaikuttaminen on suhteellisen pientä, sillä lautakunnalla ei ole ollut suurta budjettia käytettävissään. Tulevaisuudessa Vähänkyrön sulautuessa osaksi Vaasan kaupunkia tarvitaan tarkkaa keskustelua siitä, onko jollakin tietyllä asuinalueella joitain erityisehtoja tai velvoitteita. Tasapuolisuuden nimissä tulevaisuudessa myös muihin kaupunginosiin voisi perustaa omat lautakuntansa päättämään tietyistä oman alueen asioista. Samalla nykyinen yliedustus eri päätöksenteo-koelmissä nähtiin luontevana siirtymävaiheena kuntaliitossopimuksen ajan. Järjestelyn avulla vähäkyröläiset pääsevät hyvin Vaasan päätöksenteon piiriin. Lautakunnan tulevaisuuden roolin miettiminen on lähitulevaisuuden haasteita.

Aluelautakunta koettiin Vaasan puolelta mahdollisuutena myös siltä kannalta, että sillä on laajaa osaamista maaseutumaisen alueen kehittämistä. Lautakunta on ollut osaa-misalustana hyvä välittäjä ja keskustelukumppani. Viranhaltijoiden puolelta harmiteltiin kuitenkin sitä, että lautakunnan aikatauluihin on ollut vaikea sovittaa omia aikataulu-jaan, sillä se on ollut eräänlainen ”ylimääräinen” lautakunta muiden lisäksi. Tämä ajan puute on vaikeuttanut osallistumista lautakunnan työskentelyyn. Myös päätöksenteko-kulttuurien yhteensovittamisessa lautakunnalla on ollut suuri rooli.

”Kyllä mä luulen, että se on ollut hyvä tapa tuoda sitä alueen ääntä siihen ja ke-rätä tavallaan sitä alueen näkemystä yhden kanavan kautta sitten eteenpäin vietä-väksi.” (H03)

Metsälän ja Leinamon (2013: 21) mukaan toimivaan aluedemokratiaan tarvitaan vahvaa aluelautakuntaa. Kunnan täytyy ottaa toimieliin mukaan alueen kehittämiseen ja suunnit-teluun sekä palvelujen järjestämiseen. Toimielinten täytyy saada suunnittelu-, päätök-senteko-, toiminta-, ja budjettivaltaa. Yritin haastattelujen kautta saada selville, onko lautakunnalla vastaajien mielestä tarpeeksi budjetti- ja lausuntovaltaa. Vähänkyrön alue-

lautakunta ei järjestä alueensa palveluja, mutta sen vastuulla on palveluneuvonta Vähäkyrö-talossa.

Budjettivallan riittävydestä oltiin Vähäkyrön puolella sekä positiivisella että negatiivisella kannalla. Pääosin budjettivaltaan ollaan oltu tyytyväisiä. Suurimmat lautakunnan päätösvallassa olleet budjetit ovat alueelliset avustukset sekä maaseutuohjelman budjetit. Suurinta huolta on aiheuttanut alueellisten avustusten määrän puolittuminen vuodelle 2016, mutta asian kanssa on täytynyt oppia elämään. Toisaalta avustus on nyt niin pieni, ettei kaikkia haluttuja avustuksia pystytä kattamaan. Haastattelussa muistutettiin myös Vähäkyrön ajasta, jolloin avustukset olivat niin ikään pieniä. Vuosien 2013–2015 alueellisiin avustuksiin ollaan oltu tyytyväisiä, sillä niiden avulla järjestöille ja urheiluseuroille on voitu jakaa avustuksia toimintansa kehittämiseen. Kaiken kaikkiaan lautakunnan budjettivaltaan ollaan oltu Vähäkyrön puolelta tyytyväisiä, vaikka jonkin verran tyytymättömyyttäkin on esiintynyt.

Sen sijaan lautakunnan lausuntovaltaan ei oltu kaikilta osin tyytyväisiä. Kaikilta osin ei ole kuunneltu lautakunnan lausuntoa, ja joissain tapauksessa lausuntoa on kysytty vasta jälkikäteen. Haastattelujen mukaan monissa asioissa aluelautakunta on ohitettu täysin. Joskus lausuntoa on pyydetty, joskus ei. Toisaalta Vähäkyrön puolelta tuli myös kannanottoja, joiden mukaan lautakunnalta on kysytty lausuntoja hyvin aluetta koskeviin päätöksiin. Tosin lausuntojen painoarvosta päätöksiin ei oltu varmoja. Menettely on kokonaan uusi, sillä poikkisektoraalinen toiminta isossa organisaatiossa ei ole tavallista.

”Tähän asti budjetti on ollu riittävä. Tänä vuonna alueellisten avustusten määräraha puolittui, mutta sen kanssa täytyy sit vaan elää. Se lausuntovalta niin kattoisin nii, että kaikilta osin ei ole kuunneltu sitä mitä on lausuttu.” (H04)

Vaasan puolella aluelautakunta koettiin enemmän lausunto- kuin budjettivallan käyttäjänä. Vaikkakin sopimuksessa taattiin lautakunnalle päätettäväksi oma budjetti, sitä ei kuitenkaan nähty tärkeimpänä seikkana. Olennaisempaa on se, että vähäkyröläiset ovat päässeet erittäin hyvin mukaan Vaasan päätöksentekoon. Vähäkyröläisten sana on painanut paljon eri lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Vaikutusvalta ei siis ole ollut lautakunnan käyttämästä budjetista kiinni. Vaasan puolelta todettiin myös, että vähäky-

röläisten vaikutusvalta suhteessa muuhun Vaasaan on suurta. Mahdollisuuksia vaikuttaa on ollut paljon, ja vähäkyröläiset ovat käyttäneet niitä hyvin hyödykseen.

Aluelautakunnalla on siis ollut mahdollisuus ottaa kantaa eri aluetta koskeviin asioihin, mutta isompaa ”rahasäkkiä” jaettavaksi ei ole ollut. Näin ollen siis budjettivalta on ollut suhteellisen pientä. Budjetin ei ole ollut tarkoituskaan olla suurta, vaan enemmänkin tarkoituksena on ollut tehdä sisäänajoa vaasalaiseen päätöksentekoon. Vaikka itse aluelautakunnan rooli nähtiin enemmän lausunnon antajana, niin muiden lautakuntien ja kaupunginhallituksen kautta vähäkyröläisten mahdollisuudet vaikuttaa koettiin hyvinä. Vaasan puolelta myös muistutettiin, että tulevan budjetin koosta ja käyttötarkoituksesta pitää keskustella rohkeasti ja avoimesti.

”Aluelautakunnan oma budjetti on pieni, mutta se on ollut tarkoituskin. Ei oo ollut tarkoitus, että tehdään ikään kuin valtion sisälle toinen valtio, vaan tarkoituksena on ollut tehdä sitä sisäänajoa ja todella huolehtia siitä, että se sulautuminen osaksi yhdestä Vaasan mielenkiintoisimmista asuinalueista tapahtuu. Siitä mun mielestä on kyse.” (H03)

Aluelautakunnan budjetti- ja lausuntovalta nähtiin hiukan eri lailla Vaasassa ja Vähäskyrössä. Budjettivaltaan ollaan oltu Vähäskyrössä pääosin tyytyväisiä, vaikka alueellisten avustusten leikkaaminen puoleen hiersikin toimijoita. Vaasassa lautakunnan budjettivalta nähtiin pienenä ja suhteellisen mitättömänä. Lautakunnan ei ollut tarkoituskaan saada suurta budjettia päätettäväkseen. Lautakunnan lausuntovallasta oli niin ikään hieman erilaiset katsantokannat. Vähäkyrön puolella ei oltu aivan tyytyväisiä siihen, miten aluelautakunnan lausuntoja on kuunneltu Vähäkyrössä koskevassa päätöksenteossa. Kaikilta osin lausuntoja ei ole kuunneltu niin kuin Vähäskyrössä oltaisiin haluttu. Vaasan puolella korostettiin vähäkyröläisten vaikutusvaltaa enemmänkin muiden lautakuntien ja kaupunginhallituksen kautta. Aluelautakunta nähtiin enemmän lausunnonantajana, ja todellinen päätöksenteko on ehkä muualla, missä vähäkyröläisillä koettiin olevan paljon vaikutusvaltaa.

Metsälän ja Leinamon (2013: 20–22) mukaan johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt eivät ole aina kiinnostuneita alueellisten toimielinten toiminnasta. He suhtautuvat usein myös kriittisimmin alueellisten toimielinten toimintaan. Selvitin haastattelujen avulla,

ovatko johtavat viranhaltijat sekä luottamushenkilöt olleet tietoisia ja kiinnostuneita Vähänkyrön aluelautakunnan toiminnasta.

Vähänkyrön edustajien puolelta arvioitiin, että ainakin tietoisia aluelautakunnan toiminnasta ollaan, sillä se on pitänyt suhteellisen paljon ääntä itsestään. Kiinnostuksesta sen sijaan ollaan montaa mieltä. Jossain määrin lautakunnan työskentelystä ollaan kiinnostuneita, mutta kiinnostus on hiipunut aluelautakunnan alkuajoista. Aluelautakunnan toiminnasta tehdystä kyselystä (Vähänkyrön aluelautakunnan toimintakertomus 2015) viranhaltijoille sekä luottamushenkilöille ilmenee, että kiinnostuksen ja ajan puute vaikuttavat alhaiseen vastausprosenttiin. Aluelautakuntaa kohtaan saattaa olla myös jonkinasteista kateutta, minkä vuoksi sen toimintaa ei enää totutun suuruisena jatkettaisi. Vähäkyröläisten mielestä toimintaa kuitenkin pitäisi jossain muodossa jatkaa, sillä alue on niin paljon erillään Vaasasta.

”Ehkä ne (viranhaltijat ja luottamushenkilöt) oli aluksi kiinnostuneempia (aluelautakunnan toiminnasta.) Kyllä se vähä on niinku hiipunu se kiinnostus, kaupungin viranhaltijoista ei oo ollu pitkään aikaan ketään muuta kuin jos on kutsuttu joku tietty esittelemään jotain alueen asioita.” (H07)

Vaasan puolella oltiin samaa mieltä siitä, että kiinnostus lautakunnan toimintaan on alun jälkeen hiipunut. Kiinnostuksen pienenemisen syynä nähtiin se, että toiminta on vakiintunut, ja asiat ovat löytäneet muotonsa ja paikkansa. Aluelautakunnan katsottiin myös menettäneen jonkin verran merkitystään, sillä poliittiset päättäjät ovat tuoneet muilla foorumeilla, kuten kaupunginhallituksessa, asioita esille ja päätettäväksi. Jonkin asteinen siirtymä on siis tapahtunut aluelautakunnasta kaupunginhallitukseen puolelle, missä vähäkyröläisten valta on siis vahvaa. Aluelautakunnassa enemmän keskustellaan asioista, joista kaupunginhallitus lopuksi päättää.

Aluelautakunnan koettiin hoitaneen käytännön järjestelyt esimerkiksi kokousten suhteen hyvin, sillä kokouskutsut ovat tulleet ajallaan ja asiat ovat hyvin valmisteltuja. Monilla toimijoilla ei ole kuitenkaan ollut aikaa osallistua lautakunnan kokouksiin. Enemmänkin Vaasan puolelta osallistuminen koettiin siten, että lautakunnan toimintaan osallistutaan tarpeen mukaan. Lautakunnan toiminnan nähtiin nousevan esille sen vaatimusten ja kannanottojen kautta.

”Sitä vaan luotetaan et toimii, ei oo mitään erityistä mielenkiintoa. Se alkaa se kaupungin organisaatio olla niin suurta, ettei mistään muustakaan sektorista olla kiinnostuneita, ellei siellä ole mitään negatiivista. Positiiviset asiat pitää olla jotain todella suurta, että ollaan kiinnostuneita. Tällaista on politiikka!” (H08)

Johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kiinnostus aluelautakuntaa kohtaan on siis ”alkuinnostuksen” jälkeen vähentynyt. Sen sijaan kaikki toimijat ovat hyvin tietoisia aluelautakunnan toiminnasta läpi valmistelu- ja päätöksentekokentän.

5.3. Aluelautakunnan tulevaisuus

5.3.1. Aluelautakunnan sekä Vähänkyrön alueen tulevaisuus

Hyvin usein alueellinen toimielin on siirtymävaiheen ratkaisu, kun kaksi kuntaa liittyvät yhteen. Näin ovat todennet muun muassa Karisto (2011: 15) sekä valtiovarainministeriö (2012: 30–31). Haastattelujen avulla pyrin selvittämään, mitä mieltä Vaasan ja Vähänkyrön alueen toimijat ovat aluelautakunnan tulevaisuudesta. Onko se siis vain ylimenokauden ratkaisu vai jatkuuko käytäntö?

Vähänkyrön puolella nähtiin selvästi, että asiasta on monenlaisia näkemyksiä. Osan mielestä lautakunta on pelkkä ylimenokauden ratkaisu ja tulevaisuudessa edunvalvonta tapahtuu muita kanavia pitkin. Nytkin määrärahojen supistuessa se saa yhä vähemmän tuettua paikallisia toimijoita. Vähässäkyrössä luonnollisesti toivottiin, ettei aluelautakunta jäisi ylimenokauden ratkaisuksi, vaan että aluedemokratiaa kehitettäisiin aidosti. Hyvin yleinen argumentti aluelautakuntaa vastaan on se, ettei esimerkiksi Palosaarella-kaan ole omaa aluelautakuntaa, vaikka väestöpohja on monikertainen Vähänkyröön verrattuna. Tähän Vähässäkyröstä vastattiin historialla ja maantiedolla, sillä Vaasan ja Palosaaren yhteinen historia ulottuu 400 vuoden taakse, kun taas saman ajan on Vähänkyrö ollut itsenäinen kunta. Myös Palosaaren ero muutoinkin Vähänkyröön on melkoinen.

Vähässäkyrössä nähtiin, että sopimuskauden jälkeen aluelautakunnan painopistettä voi helposti siirtää muualle, sillä investointiohjelman toteutumista ei tarvitse enää valvoa.

Tulevaisuudessa aluelautakunnalla olisi siis paremmat edellytykset alueelliseen kehittämiseen. Vähäkyrö koettiin myös loistavana pilotointipaikkana aluedemokratiakokeilulle. Tuleva aluelautakunta nähtäisiin Vähässäkyrössä pienempänä kuin nykyinen, mutta sen tarve tiedostettiin. Jossain muodossa se tulevaisuudessa haluttaisiin olevan. Se voisi olla tulevaisuudessakin kanava lausunnoille korkeimpaan kaupungin johtoon ja kaavoitukseen. Vähässäkyrössä koettiin, että aluelautakunta halutaan ajaa alas säästöyistä ja sen tulevaisuus olisi Sundomin tapainen asukaslautakunta.

”Kyllä meidän toive oli, että se käytäntö (aluelautakunta) jatkuisi. Kuitenkin nähdään, että ollaan vähä erilainen kaupunginosa, semmone maaseutumainen kuitenkin ja vähä eri problematiikka alueellisesti kuitenkin. Mielellään olis nähny, että se olis jatkunu tuollaisenaan.” (H07)

Vaasassa aluelautakunta nähtiin pääasiassa ylimenokauden ratkaisuna. Tässä siirtymävaiheessa aluelautakunta on nähty tarpeellisena, jopa välttämättömänä elimenä. Lautakunta on varmistanut, että siirtymävaiheessa asiat toimivat ja asettuvat uomiinsa. Tulevaisuudessa täytyy kuitenkin miettiä, voiko kaikilla kaupungin osilla olla oma asukaslautakuntansa. Tämä tekisi kaupungin organisaatiosta turhan raskaan, ja erityislautakuntien perustaminen eri kaupunginosiin nähtiin muutenkin outona ratkaisuna. Samalla muistutettiin yleisesti, että vain yhden kaupunginosan aluelautakunta ei ole reilu tilanne muita kaupunginosia kohtaan. Ei siis voida ajatella, että olisi kantakaupunki ja sen lisäksi erittäin poikkeuksellinen Vähänkyrön alue verrattuna muihin asuinalueisiin. Vaasan puolelta haluttaisiinkin luottamusta kaupungin toimintaa kohtaan. Eli luotettaisiin siihen, että kaikkia alueita kohdellaan ja kehitetään tasapuolisesti.

”Viitataan siihen vertaukseen, että Vähänkyrön alue henkilömäärältään on kolmasosa Gerbyn väestömäärästä, että miksi sen pitäisi olla erilaisessa asemassa tässä Vaasan kaupungissa kuin joku muu alue? Kyllä mun mielestä sen pitäis olla ehdottomasti sopeutumiskauden asia.” (H05)

Vaasan puolelta myös todettiin, että kuntaliitossopimuksen mukaan aluelautakunta on ylimenokauden ratkaisu. Aluelautakunnan katsottiin olevan tulevaisuudessa muiden kaupunginosatoimikuntien rinnalla toimivana foorumina ilman budjettivaltaa. Keskustelua tullaan varmasti käymään siitä, onko aluelautakunnalla tulevaisuudessa samanlaiset toimintavaltuudet kuin muilla kaupunkiosatoimikunnilla. Vaasankin puolelta kuitenkin

toisaalta muistutettiin, että Vähäkyrö on kuin saari Vaasasta katsottuna. Tämän vuoksi todettiin, että aluelautakunnan voisi olla hyvä jatkaa nykyisellään. Lopullista päätöstä ei ole kuitenkaan vielä tehty. Asukasyhdistyksien asemaa haluttiin nostaa, sillä haastattelun mukaan juuri paikalliset ihmiset tietävät parhaiten, miten aluetta kehitetään. Asukasyhdistyksille ehdotettiin myös omaa pientä budjettia, millä ne voisivat kehittää omaa aluettaan, sillä kehityksen haluttiin lähtevän ihmisistä itsestään.

”Mikä on tulevaisuus, niin aika näyttää! Varmasti se aluedemokratia tulee olemaan tärkeä Vaasankin sisällä. Siellä on alueita jotka varmasti haluaa niitä oman alueensa palveluita turvata.” (H03)

Aluelautakunta nykyisessä muodossaan nähtiin ylimenokauden ratkaisuna niin Vaasassa kuin Vähässäkyrössäkin. Aluelautakunnan tulevaisuus on vielä auki, ja toivomuksia sen jatkamiseksi on varsinkin Vähässäkyrössä. Tulevaisuuden aluelautakunta Vähässäkyrössä nähtiin pienempänä elimenä, joka keskittyy alueen kehittämiseen paremmin, sillä investointiohjelman noudattamisen valvomista ei enää tarvita. Vaasassa tulevaisuuden aluelautakunta nähtiin yhtenä asukastoimikuntana muiden toimikuntien tapaan. Lautakunnan tulevaisuus on siis avoin, mutta sen rooli ja toimintavaltuudet tulevat melko varmasti muuttumaan.

Tärkeänä osana tulevaisuutta on myös Vähäkyrön alueen rooli osana Vaasan kaupunkia. Selvitin, miten haastateltavat suhtautuvat Vähäkyrön rooliin tulevaisuudessa osana Vaasan kaupunkia. Vähäkyrön puolelta arviot vaihtelivat jonkin verran optimistisesta pessimistiseen. Optimistista arviota edusti lausahdus, että alue on kuin Strömsö, joka tuo monipuolisuutta Vaasan asumistarjontaan. Vähäkyrö haluttiin siis nähdä aitona maalaismiljöönä Vaasassa, jossa on monipuolinen tonttitarjonta ja lähipalvelut kunnossa. Pessimistisemmän arvion mukaan alue jää lähiöksi, jonka alueella ei tapahdu kasvua. Tulevaisuus on haastattelun mukaan monesta ratkaisusta kiinni, kuten siitä, tuleeko Vaasan ja Seinäjoen raja Tervajoelle, jolloin sen kehittäminen vaikeutuisi. Vaasa sai myös kritiikkiä siitä, että haja-asutusalueita ei rakenneta, vaan kaikki keskitetään kanta-kaupunkiin. Vähäkyrön puolelta myös harmiteltiin, että aluetta ei olla osattu kunnolla hyödyntää, ja paljon potentiaalia on jäänyt piiloon. Potentiaalia nähtiin laajassa tonttitarjonnassa, yrittämisen mahdollisuuksissa ja siinä, ettei sen sijainti ole kovinkaan kaukana

kantakaupungista. Vähässäkyrössä myös haluttiin, että alue nähtäisiin kunnolla osana Vaasaa.

”Kyllä se sulautuu tähän kantakaupungin toimintaan, mutta se on etu että kaikki koulut on kunnos, terveysasema on uusi ja vanhainkoti on uusi, että ei Vähästäkyröstä palveluita lopeteta ainakaan yhtäkkiä. Niin paljo on uhrattu rahaa ettei oomitään järkeä alkaa lopettamaan palveluita.” (H06)

Vaasan puolella Vähäkyrö nähtiin tulevaisuudessa ennen kaikkea mielenkiintoisena asumisalueena, joka täydentää hyvin Vaasan tonttitarjontaa. Alue tarjoaa esimerkiksi perheille rauhaa ja väljää maaseutumaista asumista lähellä palveluita. Vähäkyrön alue siis ikään kuin avaa kaupunkia laajemmalle. Alueella on tarjota virkistyskäyttöä maaseudun rauhassa, mikä nähtiin arvona jo itsessään. Vaikka vielä Vähäkyrön omakotitontit eivät ole menneet kovin hyvin kaupaksi, voi trendi muuttua ja väljempää asumista aletaan taas arvostaa. Myös esimerkiksi Merikaarron läheisyys Runsorin työpaikkoihin nähden nähtiin suurena mahdollisuutena. Samoin Tervajoen alueessa nähtiin potentiaalia muun muassa suuren valtatie johdosta. Näiden lisäksi alueella nähtiin mahdollisuuksia liittyen biotalouteen. Mahdollisuuksia kasvuun ja kehitykseen alueella siis on olemassa.

Vaasassa toivottiin, että Vähästäkyröstä nousisi uusia kehityskohteita, eikä siellä keskittyä vain omien kehittämisrahojen puolustamiseen. Pohdinta keskittyi siihen, mitä hyvää Vähäkyrö voisi tuoda ”yhteiseen pöytään”? Sosiaali- ja terveyshallintouudistuksen myötä kunnan rooli muuttuu, joten ajopuoksi alueen ei haluta jäävän. Alueen täytyisi siis keksiä tulevaisuuden varalta suunnitelmia, jotka kumpuavat sen omista vahvuusalueista.

”Se tuo semmosia asioita, mitä Vaasalla ei oo enemminkin ollu, eli tätä maaseutumaista funktiota. Sen vaaliminen on tärkeätä. Sehän on aikamoinen jos ajatellaan tätä Vaasan energiaklusteria ja sen keskittymää joka on siellä Runsorin alueella. Se on hyvin siinä Vähäkyrön kupeessa oleva alue.” (H03)

Pyrin haastattelujen avulla myös selvittämään, mitä kehitettävää ja millaisia muutoksia haastateltavat haluaisivat nähdä aluelautakunnan toiminnassa. Niin Vaasan kuin Vähäkyrön puolelta toiminnalle nähtiin monia kehitysvaihtoehtoja. Vähästäkyröstä ehdotettiin, että lautakunnan kokoa voisi hyvin pienentää nykyisestä yhdestätoista jäsenestä.

Myöskään kokopäiväistä virkamiestä ei välttämättä tarvita lautakunnan asioiden toimeenpanoon, vaan puolipäiväinen viranhaltija voisi riittää. Alueella voitaisiin myös koella lautakunnan puheenjohtajan osa-aikaistamista. Muita tulevaisuuden kehittämisskohteita aluelautakunnalla nähtiin elinkeinopolitiikan ja tonttipolitiikan saralla. Elinkeinopolitiikassa lautakunnan haluttaisiin saavan enemmän tietoa yritysten sijaintipäätöksistä, minkä kautta sijoittumista Vähänkyrön alueelle voisi edesauttaa. Muutenkin kaupungin elinkeinopolitiikan pitäisi tulla paremmin lautakunnan ja kuntalaisten tietoon. Lautakunnan toivottiin saavan myös tonttipolitiikan hoitaminen tehtäväkseen, sillä kaupungin työskentelyyn tällä saralla ei olla tyytyväisiä. Toisaalta haastattelun kautta tuli esille, että tulevaisuutta ei ole kunnolla uskaltanut edes suunnitella, sillä lautakunnan lakkautus on ollut niin suuresti esillä.

”Mä en oo kauheesti miettiny mikä on se paras visio, ku ollaan tosiaan puhuttu siitä, että koko toimintaa saatettais lakkauttaa. Ei oo uskaltanu mieltää muutaku sen henkiinjäämisen puolesta.” (H07)

Vaasan puolella aluelautakunnassa nähtiin useita kehittämiskohteita. Aluelautakunnan haluttaisiin tulevaisuudessa keskittyvän enemmän palveluiden ja elinkeinojen kehittämiseen. Edunvalvonnan painopisteen on nähty olevan liikaa investointiohjelmassa, ja toiminnan koettiin ikään kuin lukkiutuneen sen noudattamisen valvomiseen. Haastattelun mukaan lautakunnan muu toiminta on voinut kärsiä tästä. Lautakunnan haluttaisiin ajavan tulevaisuudessa enemmän ihmisten ääntä kuuluville päätöksenteossa. Lautakunnan haluttaisiin panostavan asukastoimintaan ja lausuntojen antamiseen. Lausuntoja voisi antaa maankäyttöön, vapaa-aikaan ja koulunkäyntiin liittyvistä aiheista. Samalla myös muiden asukaslautakuntien lausunnon antamisen mahdollisuutta voisi lisätä. Lautakunnilta voisi kysyä lausuntoa monista kaupungin kehitykseen liittyvistä seikoista.

Lautakunnan toiminnassa nähtiin Vaasan puolelta ongelmallisena myös käsiteltävän asian määrän pienuus. Mukaan kokouksiin olisi voinut ottaa enemmän asioita, jolloin myös poliittiset päättäjät kokevat ne mielekkäämmiksi. Näin ollen koko toiminnan organisoiminen tulevaisuudessa täytyy mieltää tarkasti. Myös alueen oma aktiivisuus ja halu kehittää omaa asuinympäristöään koettiin erittäin tärkeänä tulevaisuuden lautakunnan toiminnassa. Myös kriittisempää äänensävyä lautakunnan tulevaisuuden osalta tuli

ilmi, sillä se haluttaisiin myös kokonaan lakkauttaa. Kunnalliseen päätöksentekoon liitetty ylimääräinen elin ei sujuvoita kaupungin päätöksentekoa ja toimintaa vaan pikemminkin jäykistää sitä. Toisaalta kontrasti pienen maalaiskunnan ja suurehkon kaupungin välillä on iso ja kulttuurit erilaisia, joten siinä mielessä lautakunnan tarve nähtiin ja tunnustettiin.

”Mä lakkauttaisin sen. Musta sitä ei tarvita sinänsä, että tää normi toiminta pitäis riittää mun mielestä, mut sit jos on jotain kylätoimikuntia tai tällaisia itseohjautuvia elimiä jotka syntyä ilman kuntarakennetta niin eihän se haittaa.” (H05)

5.3.2. Vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksien takaaminen vähäkyröläisille sekä kuntaliitosprosessiin liittyvä kritiikki

Kuntaliitoksen yhteydessä pienemmän kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksista uudessa kunnassa ollaan usein huolissaan. Kumpulaisen (2014: 9) mukaan kuntaliitos uhkaa heikentää reuna-alueiden vaikutusmahdollisuuksia. Pysin haastattelujen avulla selvittämään, miten haastateltavien mielestä pystytään parhaiten takaamaan vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Vähänkyrön puolella tärkeänä asiana koettiin se, että kuntalaiset saataisiin aktiivisiksi sekä kiinnostumaan ja osallistumaan oman asuinalueensa asioihin. Asukkaat ja kolmas sektori on siis saatava aktiivisiksi. Jos ihmisiä ei saada osallistumaan suunnitteluun ja päätöksentekoon, ja he eivät koe vaikutusmahdollisuuksiaan hyviksi niin tilanne ei vähäkyröläisten kannalta ole hyvä. Vähäisestä aktiivisuudesta kertoo hyvin vuonna 2011 järjestetty neuvoo-antava kansanäänestys kuntaliitoksesta, jossa antoi äänensä vain noin puolet Vähänkyrön äänioikeutetuista. Hyvänä keinona taata vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet nähtiin myös aktiivisella äänestämällä seuraavissa kunnallisvaaleissa, joka mahdollistaisi riittävän määrän vähäkyröläisiä edustajia kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa. Muutoinkin perinteinen välillinen demokratia koettiin parhaana keinona vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseen. Valtuutettujen saaminen valtuustoon ja heidän toimintansa nähtiin myös tulevaisuudessa erittäin tärkeänä vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Lautakunta voisi haastattelun mukaan jatkaa myös ilman, että kaupunki rahoittaisi sen toimintaa.

”Kyllähän se ny menee niinku normaalia poliittista kautta. Kaikki on kuitenkin oman puolueensa ja ryhmänsä jäseniä niin se toimiminen siinä ryhmässä on tosi tärkeitä.” (H07)

Myös Vaasan puolella kysymys nähtiin tärkeänä. Kun kiintiöpaikat eri toimielimissä loppuvat, niin tulevan valtuuston kokoonpano määrittää pitkälti vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuuksia. Tulevaisuudessa Vaasan kaupungilla tullaan kehittämään suoran demokratian malleja, joita ovat esimerkiksi asiakasraatitoiminta sekä kuntalaisten mukaanotto jo asioiden suunnitteluvaiheessa. Tällaiset aluedemokratian mallit ovat kuitenkin vielä suunnitteluasteella, mutta niiden on tarkoitus olla yhtäläisiä koko kaupungin alueella. Toisaalta Vaasan puolelta väläytettiin myös aluelautakunnan jatkoa, jolloin sillä olisi oma budjetti. Tällöin Vähäkyrön ääni kuuluisi paremmin kaupungin päätöksenteossa. Suoran demokratian ja aluelautakunnan avulla vähäkyröläisten resurssit kunnalliseen päätöksentekoon saadaan paremmin käyttöön.

Teknisestä toimesta muistutettiin, että sen toimialan erityispiirteenä on jo lähtökohtaisesti toimintatapa, jossa asukkaat pääsevät mukaan asioiden valmisteluun. Laki nimitäin vaatii maankäytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämisessä vuorovaikutteista valmisteluprosessia sekä lausuntopyyntöjä. Muilla toimialoilla nähtiin järkevänä perustaa esimerkiksi asukasraateja.

”Se on kaupunginosa kaupunginosien joukossa. Että tartteeko sitä nyt niinku erikseen tukea? Ainakin mun ajatus on että Vähäkyrö on osa Vaasaa ja sen täytyy pitää samalla lailla Vaasan puolia ja omia etujaan ajaa niinkun muidenkin vaasalaisten. Ei enää sen jälkeen missään erityisasemassa.” (H08)

Kaiken kaikkiaan vähäkyröläisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseen suhtauduttiin Vaasassa ja Vähässäkyrössä eri lailla. Vähässäkyrössä painotettiin vaalien kautta toimivaa perinteistä edustuksellista demokratiaa, jonka avulla valtuutettu ja toivottiin pääsevän mahdollisimman paljon Vaasan kaupungin tulevaan valtuustoon. Myös asukkaiden omaa aktiivisuutta korostettiin. Vaasassa sen sijaan viitattiin suunnittelun alla olevaan kokeiluun, jonka avulla suoraa demokratiaa parannetaan. Näin ollen tuleva uudistus turvaisi paremmin myös vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuudet tulevaisuudessa.

Haastattelujen lopuksi halusin vielä ottaa selvää, onko kuntaliitoksesta jäänyt jotain asioita vaivaamaan tai harmittamaan. Haastattelujen perusteella kummallekaan osapuolelle ei pääasiassa ole jäänyt kuntaliitoksesta suuremmin mitään, mikä harmittaisi jälkikäteen. Kuitenkin varsinkin Vähässäkyrössä joitain asioita on jäänyt liitoksesta ”hampankoloon”. Kriittisimmän näkemyksen mukaan vielä ei ole varmuutta, oliko päätös kuntaliitoksesta oikea. Sosiaali- ja terveystieteiden uudistuksen tulos ratkaisee asiassa paljon. Liitosta ei myöskään nähty pakon sanelemana, sillä energialaitoksen myynnillä olisi voitu rahoittaa kunnan toimintaa vielä kauas tulevaisuuteen. 400 vuotta vanhan Vähänkyrön tarinan loppuminen koettiin radikaalina muutoksena. Toisaalta kriittisimmän näkemyksen mukaan liitos ei ole vaikuttanut normaaliin ihmisen arkeen. Suurin vaikutus nähtiin rakennusvalvonnan byrokratian suuressa määrässä. Myös kuntaliitosopimuksen teon aikaisen hyvän hengen loppuminen on jäänyt hiertämään. Liitossopimuksessa todettiin, että sopimusajan jälkeenkin jatketaan sopimuksen hengessä. Tätä hyvää henkeä ei enää haastattelun mukaan kuitenkaan ole. Vaasan ajauduttua taloudelliseen kriisiin Vähästäkyröstä halutaan karsia palveluita, mikä ei ole kuntaliitossopimuksen hengen mukaista. Myöskään alueellisia erityispiirteitä ja suhteellisen pitkää välimatkaa kantakaupunkiin ei ole aina päätöksenteossa huomioitu riittävästi.

”Sehän on itseasiassa pidentynyt se välimatka nyt ku tästä on tullu kaupunkiajaja tästä välimatkasta pientä Mustasaaren pätkää lukuunottamatta. Sehän sujuuki vähän hitaammin ku tuo maaseutuajo. Sitä ei oo otettu huomioon!” (H07)

Muutoin Vähässäkyrössä ei ole jäänyt liitoksesta mitään suuremmin vaivaamaan. Virkamiehiä on joskus jouduttu muistuttamaan eri seikoista ja faktoista, mutta tämä johtui usein henkilöstövaihdoksista. Vähässäkyrössä koettiin myös, että luottamushenkilöt ovat suhtautuneet liitokseen positiivisesti, ja se on ollut myös heille eräänlainen näytönpaikka. Vähänkyrön alue on huomioitu erittäin hyvin ja kohdeltu helläkätisesti. Tällaista kohtelua tuskin tulevaisuudessa muut mahdollisesti liittyvät kunnat saavat.

Vaasan puolelta yksi esiin nouseva asia oli yllätyksellinen päätöksentekokelemissä, mikä on ärsyttänyt monia vaasalaisia. Kaikkien paikkojen täyttäminen vähäkyröläisillä on voinut olla vaikeaa, kun samalla vaasalaisia paikan ottajia olisi ollut runsaasti. Toisaalta tämä kuitenkin koettiin kuntaliitoksen hintana. Toinen esiin nouseva seikka oli raha, sillä

monien vaasalaisten mielestä rahaa laitettiin alueelle liikaa. Tilanne on kuitenkin hyväksyttävä ja asian kanssa eletävä, sillä muita kuntaliitoksia ei tässä vaiheessa saatu aikaan. Myös jotkut jo liian yksityiskohtaiselle tasolle menneet keskustelut kuntaliitossopimuksesta mainittiin prosessin huonoina puolina. Kuntaliitossopimuksesta myös mainittiin, että se on erittäin juridinen, sillä sitä laatimassa on ollut useita juristeja. Pykälät ovat olleet suhteellisen realistisia, tosin joitain ”haavepykälää” on myös sopimuksessa mukana. Ainoan kerran sopimusta on rikottu Tervajoen ambulanssin lakkauttamisen myötä.

Kaiken kaikkiaan kuntaliitosprosessista ei ole suuremmin jäänyt sen osapuolille niin sanotusti ”hampaankoloon”. Seuraava toteamus erään haastateltavan suusta kiteyttääkin hyvin osapuolien suhtautumista kuntaliitosprosessiin:

”Tällä hetkellä mä luulen että kun osapuolia haastattelee niin pääosin kaikki toteaa et kyllä se ihan hyvin on mennä ja paljon paremmin ku kukaan varmaan odotti. Kyllä tässä hyvä yhteinen sävel on löytyny.” (H03)

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1. Yhteenveto

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Vaasan ja Vähänkyrön välistä kuntaliitosta, kuntaliitossopimuksessa perustetun Vähänkyrön aluelautakunnan toimintaa sekä pohtia lautakunnan tulevaisuuden näkymiä. Vastaan tässä luvussa johdannossa esittämiini tutkimuskysymyksiin sekä pohdin aiheeseen liittyviä jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Miten Vaasan ja Vähänkyrön välinen kuntaliitos toteutettiin ja miten se on onnistunut?

Haastatteluaineiston perusteella Vaasan ja Vähänkyrön väliseen kuntaliitokseen ollaan oltu molemmissa kunnissa pääosin tyytyväisiä. Liitos valmisteltiin huolellisesti, ja prosessissa otettiin kaikkien osapuolten näkökannat hyvin huomioon. Kuntaliitoksessa erittäin keskeisessä osassa oli kuntaliitossopimus, mikä on saanut myös paljon kiitosta. Sopimus antoi erittäin hyvät mahdollisuudet Vähänkyrön alueen kehittämiseen ja kuntaliitoksen toteuttamiseen. Kuntaliitossopimukseen kirjattu investointiohjelma nähtiin yleisesti kuntaliitoksen tärkeimpänä antina Vaasan kaupunkiin liittyneelle Vähällekyrölle. Ohjelman kautta alueelle on rakennettu tai rakennetaan muun muassa koulu, terveyskeskus ja vanhainkoti. Toisena tärkeänä asiana haastatteluaineistossa nousi esiin kuntaliitoksen tuomat Vaasan palvelut, jotka ovat nyt myös vähäkyröläisten käytettävissä. Kuntaliitoksen myötä muita asioita ovat olleet muun muassa kunnan vakaammat taloudelliset näkymät.

Vaasan puolella kuntaliitos nähtiin ennen kaikkea välttämättömänä poliittisena ratkaisuna, jonka toivottiin avaavan pelin useille kuntaliitoksille. Vaasan kaupungin tavoitteena oli saada koko työssäkäyntialueen kokoinen kunta. Tämä tavoite ei ole kuitenkaan toteutunut ainakaan vielä. Suurimpina hyötyinä kuntaliitoksesta Vaasassa nähtiin kaupungin monipuolistunut tonttitarjonta.

Vaikka kuntaliitokseen on oltu pääosin tyytyväisiä niin Vaasassa kuin Vähässäkyrössäkin, ei se kuitenkaan ole ollut pelkkää ruusuilla tanssimista. Kaikkia investointeja ei ole tehty, ja palvelujen karkaaminen kantakaupunkiin huolettaa Vähässäkyrössä. Myös alu-

een kehityksestä ollaan huolissan, sillä Vaasa on kovassa kasvussa, mutta kasvua Vähässäkyrössä ei ole paljoakaan kuntaliitoksen jälkeen ollut havaittavissa. Kuntaliitossopimuksessa tavoiteltu Vähänkyrön alueen kasvu ei siis ole käynnistynyt lainkaan.

Liitossopimuksen kautta turvattiin vähäkyröläisten vaikutusvalta kiintiöpaikoin kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa. Näin ollen vähäkyröläiset ovat saaneet siirtymäkauden ajaksi kokoaan enemmän vaikutusvaltaa eri päätöksentekokelemissä. Tilanne on nähty pääosin hyvänä, mutta tulevaisuudessa tilanteen tiedetään normalisoituvan. Palvelujen osalta tilanne on myös kaksijakoinen, sillä toisaalta palveluita on siirtynyt kanta-kaupunkiin, mutta toisaalta investoinnit palveluinfrastruktuuriin uskottiin säilyttävän suuren osan palveluista Vähässäkyrössä.

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että kuntaliitos on toteutettu suhteellisen hyvin, ja kaikki osapuolet ovat olleet siihen pääosin tyytyväisiä. Vähäkyrö sai monella mittarilla mitattuna hyvän kuntaliitossopimuksen, sillä se tehtiin oikeaan aikaan. Vaikka Vaasan kaupungin suunnitelmat suuremmasta kuntaliitosten määrästä eivät toteutuneetkaan, koettiin liitos siltikin pääosin hyvänä asiana kaupungille, vaikka siitä jouduttiinkin suhteellisen suuri hinta maksamaan.

Mikä on aluelautakunnan rooli ja miten se on onnistunut tehtävissään?

Kuntaliitossopimuksessa sovittiin aluelautakunnan perustamisesta Vähänkyröön, jonka pääasiallinen tehtävä on ollut kuntaliitossopimuksen noudattamisen valvominen. Haastattelujen perusteella voi todeta, että aluelautakunta on onnistunut työssään hyvin, sillä suurin osa sopimuksen kohdista on toteutettu. Muutoinkin aluelautakunnan työtä ja toimintatapoja arvostettiin niin luottamushenkilöiden kuin viranhaltijoiden keskuudessa. Varsinkin investointiohjelman noudattamisen valvonnassa aluelautakunta keräsi kehuja. Sen sijaan investointiohjelman osana ollut elinkeinojen kehittämiseen tähtäävän maaseutuohjelman läpiviennistä lautakunta ei saanut yhtä hyviä arvosanoja, sillä varsinkin Vaasan puolella se koettiin suhteellisen vieraana hankkeena. Ohjelma ei myöskään pystynyt tuomaan alueelle sen kautta tavoiteltua kasvua. Vähäkyrö-talolla oleva yhteispal-

velupiste sai kiitosta niiltä haastateltavilta, jotka olivat tietoisia sen toiminnasta. Yleisellä tasolla ideaa yhden luukun palveluneuvonnasta kiiteltiin.

Haastateltujen mukaan aluelautakunta miellettiin yhtenä vaikuttamiskanavana kuntalaisille muiden joukossa, vaikkakin osallistuminen lautakunnan kautta on ollut laimeaa. Aluelautakunnalle annettiin kuntaliitossopimuksessa jonkin verran budjetti- ja lausuntovaltaa. Budjettivaltaan ollaan Vähässäkyrössä oltu pääosin tyytyväisiä, joskin alueellisten avustusten puolittuminen häiritsi vastaajia. Lausuntovaltaan ei olla oltu kovinkaan tyytyväisiä, sillä monesti asioihin ei kaupungin puolelta ole pyydetty lausuntoa, tai se on pyydetty myöhässä. Aluelautakunta nähtiin Vaasan näkövinkkelistä ennen kaikkea lausunnon antajana, eikä suurta budjettia nähdä tarkoituksenmukaisena. Lautakunnan kautta vähäkyröläiset pääsevät integroitumaan hyvin vaasalaiseen päätöksentekojärjestelmään.

Aluelautakunnan rooli on siis ollut toimia alueen edunvalvojana, keskustelukumppanina kaupungin suuntaan ja linkkinä vähäkyröläisten ja Vaasan kaupungin välillä. Lautakunnan työtä on arvostettu laajalti, ja sen toimintatavat saavat vaasalaisilta toimijoilta kiitosta. Voidaankin todeta, että aluelautakunta on kokonaisuudessaan onnistunut työssään ja tavoitteissaan hyvin. Lähes kaikki kuntaliitossopimuksessa sovitut kohdat on toteutettu, joten siltäkin osalta lautakunta on onnistunut sille asetetussa työssä.

Mikä on Vähänkyrön aluelautakunnan ja alueen tulevaisuus?

Vähänkyrön aluelautakunta ja sen rooli tulee tulevaisuudessa muuttumaan, sillä kuntaliitossopimuksen loppuessa ei sen valvomista luonnollisesti enää tarvita. Vähässäkyrössä toivottiin, että saman tyyppinen alueellinen toimielin saisi jatkaa myös kuntaliitoksen ylimenokauden jälkeen. Ehdotuksia uuden tyyppiselle toimielimelle oli runsaasti. Se voisi keskittyä enemmän alueen kehittämiseen, ja samalla se pysyisi kanavana kaupungin korkeimpaan johtoon ja kaavoitukseen. Samalla Vähänkyrön alue sopisi hyvin alueellisen demokratian pilotointipaikaksi. Kuitenkin pelkona oli, että lautakunta jatkaa tulevaisuudessa asukaslautakuntana, jollainen on esimerkiksi Vaasan Sundomissa.

Vaasan puolella aluelautakunta on nimenomaan ylimenokauden ratkaisu, eikä ylimääräistä lautakuntaa haluttu enää tulevaisuudessa kaupungin päätöksentekorganisaatioon. Myöskään yhden alueen erikoiskohtelu ei ole reilua muita kaupunginosia kohtaan. Tulevaisuudessa lautakunta nähdään yhtenä asukastoimikuntana muiden Vaasassa toimivien asukastoimikuntien joukossa. Toisaalta haastateltavien joukosta myös ehdotettiin jatkoa samantapaisena elimenä, jolla olisi myös budjettivaltaa.

Vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen tulevaisuudessa nähtiin Vaasassa ja Vähässäkyrössä eri tavoin. Vähäkyröläiset painottivat äänestämistä ja aktiivista otetta edustuksellisen demokratian kautta, jonka myötä kaupunginvaltuustoon ja kaupunginhallitukseen pääsisi hyvin edustajia Vähästäkyröstä. Vaasassa keskityttiin lähidemokratian kehittämiseen, jonka kautta taattaisiin parhaiten myös vähäkyröläisten vaikutusmahdollisuudet. Aluelautakuntaa voisi monin tavoin kehittää ja parantaa. Vähäkyröläiset näkivät parannettavaa lautakunnan koossa, sillä sitä voisi pienentää. Myös muita pienempiä viilauksia pidettiin tarpeellisena. Vaasan puolella aluelautakunnan haluttaisiin tulevaisuudessa keskittyvän enemmän palvelujen, elinkeinojen ja asukastoiminnan kehittämiseen.

Vähänkyrön rooli tulevaisuudessa osana Vaasan kaupunkia nähtiin Vähässäkyrössä kaksijakoisesti. Toisaalta uskottiin, että siitä muotoutuu entistäkin mielenkiintoisempi asuinpaikka, missä luonto on lähellä ja palvelut pelaavat. Toisaalta sen pelättiin jäävän pelkäksi lähiöksi Vaasan varjossa. Vaasassa alue nähtiin ennen kaikkea asumistarjonnan monipuolistajana ja maaseudun mahdollisuuksien takaajana.

Aluelautakunnan tulevaisuus on siis vielä hämärän peitossa. Varmaa on, että sen rooli ja tehtävät tulevat muuttumaan. Haastattelujen perusteella lautakunnan kumppanuus Vaasan kaupungin kanssa ei ole kehittymässä palvelukumppanuudeksi, vaan pikemminkin tyypistymässä keskustelukumppanuudeksi. Yhtenä vaihtoehtona on sen muuttuminen asukastoimikunnaksi, jollaisia Vaasassa on muutama muukin. Lautakunnan tulevaisuuteen vaikuttaa myös Vaasan kaupungin suunnitelmat lähidemokratian kehittämiseksi. Vähänkyrön alueen tulevaisuus nähtiin suurehkoja maaseutumaisia tontteja tarjoavana mielenkiintoisena asuinpaikkana, jossa lähipalvelut ovat kunnossa.

Voidaan siis todeta, että Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitos on ollut onnistunut. Kuntaliitoksen onnistumiseen siis vaikuttaa suuresti se, että liittyvälle kunnalle annetaan valtaa oman alueensa päätöksiä koskevissa asioissa. Liittyvälle alueelle on hyvä perustaa alueellinen toimielin, jolla on ainakin suunnittelu- ja kehittämiskumppanuutta uuden kunnan kanssa. Liittyvän alueen poliittisille päättäjille on hyvä taata jonkin verran niin sanottuja kiintiöpaikkoja kunnan päätöksentekoeleimiin. Tätä kautta liittyvä kunta saa liitosvaiheessa äänensä kuuluviin ja pääsee hyvin kiinni päätöksentekojärjestelmään. Samalla myös liittyvässä kunnassa koetaan, että heidät otetaan tosissaan ja heitä todella kuunnellaan. Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksesta voi siis monessa asiassa ottaa mallia, millainen on hyvä kuntaliitos ja miten sellainen toteutetaan.

6.2. Johtopäätökset

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksessa on monia sellaisia elementtejä, joita vaaditaan hyvään ja onnistuneeseen kuntaliitokseen. Hyvän kuntaliitoksen yksi tärkeimmistä elementeistä on hyvä valmistelu. Liitoksen valmisteluun täytyy ottaa kaikki osapuolet tasavertaisesti mukaan, ja päätöksenteon on oltava avointa ja selkeää. Tärkeintä valmistelussa on ottaa liittyvä kunta aidosti mukaan päätöksentekoon ja kuunnella heidän viranhaltijoita ja luottamushenkilöitään.

Hyvässä kuntaliitoksessa kannattaa panostaa kuntaliitossopimukseen. Sen hyvin valmistelemalla ja ennen kaikkea toteuttamalla voidaan ratkaisevasti parantaa kuntaliitoksen onnistumista. Liittyvälle kunnalle annettavat kiintiöpaikat kunnanhallituksessa sekä lautakunnissa auttavat liittyvät kunnan integroitumista uuden kunnan päätöksentekojärjestelmään. Samalla liittyvälle kunnalle osoitetaan, että heidän näkökulmiaan kuunnellaan ja arvostetaan. Kiintiöpaikat voivat siis sujuvoittaa kuntaliitoksen toimeenpanovaihetta merkittävästi.

Kuntaliitoksen suunnittelussa erittäin tärkeässä osassa on myös liittyvän alueen kehittäminen. Alueen kehittämisestä on hyvä sopia seikkaperäisesti jo kuntaliitossopimuk-

nessa, jolloin sen toteuttaminen on helpompaa ja selkeämpää. Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksen investointiohjelmaa Vähänkyröön voidaan pitää onnistuneena, jonka myötä liittyvän kunnan peruspalvelut turvattiin vuosiksi. Alueen kehittämisessä erittäin tärkeässä osassa on myös, että kehittäminen lähtee alueelta itsestään ja sen omista tarpeista. Kehittämisen kohteista tietävät parhaiten nimenomaan paikalliset asukkaat ja toimijat. Kuntaliitossopimuksen valmisteluvaiheessa täytyy liittyvän kunnan antaa tulla esiin avoimesti kunnan kehittämistarpeita, joihin voidaan vastata hyvin laaditulla kuntaliitossopimuksella. Liittyvän kunnan aluetta palveleva investointiohjelma on näytännyt toimivuutensa yhtenä onnistuneen kuntaliitoksen kivijaloista.

Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksesta voidaan oppia myös alueellisen toimielimen suuri merkitys, varsinkin siirtymäkauden aikana. Alueellinen toimielin on hyvä perustaa valvomaan kuntaliitossopimuksen noudattamista. Samalla toimielimelle on annettava vastuuta alueensa kehittämisestä. Näin ollen toimielin toimii alueen asukkaiden ja uuden kunnan välisenä linkkinä, mikä voi parantaa asukkaiden kokemuksia kuntaliitoksen onnistumisesta. Asukkaita siis kuunnellaan yhä, eikä kaikkia vaikutusmahdollisuuksia ole menetetty oman kunnan lakkaamisesta huolimatta. Toimielimen perustamisessa täytyy huolehtia siitä, että se saa oikeasti päätösvaltaa. Pelkän keskustelukerhon perustamisesta liittyvälle alueelle ei hyödy kukaan. Toimielimelle on annettava tarpeeksi myös budjettivaltaa, eli sen on saatava osaltaan päättää ja vaikuttaa, miten alueelle suunnattavat rahat käytetään.

Unohtaa ei sovi myöskään hyvän hengen ja yhteisen tahtotilan merkitystä onnistuneessa kuntaliitoksessa. Kaikilla täytyy olla yhteinen tahto saada aikaiseksi hyvä kuntaliitos. Tässä erittäin tärkeänä osana on luottamus, minkä täytyy olla hyvä molemmin puolin. Luottamusta liittyvässä kunnassa lisää se, että heitä oikeasti kuunnellaan ja arvostetaan. Luottamusta voi lisätä läpinäkyvällä ja reilulla työskentelyllä. Tärkeä on myös se, että liittyvä kuntalaiset kokevat, että heitä kuunnellaan. Alueellisen toimielimen perustaminen antaa heille vastuuta kehittää omaa aluettaan ja samalla tärkeän signaalin siitä, että heihin luotetaan ja heitä arvostetaan.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitoksesta voidaan ottaa paljon oppia siitä, miten hyvä kuntaliitos toteutetaan. Kuntaliitokseen ollaan oltu tyytyväisiä niin Vaasan kuin Vähänkyrön puolelta, joten liitoksen voidaan sanoa olevan onnistunut, ja siitä voivat kuntapäättäjät tulevaisuudessa ottaa paljon opiksi, miten tehdä hyvä ja onnistunut kuntaliitos.

6.3. Jatkotutkimusehdotukset

Vaasan ja Vähänkyrön välistä kuntaliitosta voisi tutkia monelta eri kantilta. Yksi mielenkiintoinen mahdollisuus olisi haastatella Vähänkyrön alueen asukkaita ja tiedustella heidän mielipiteitään kuntaliitoksesta ja aluelautakunnasta. Kuntaliitoksesta voitaisiin tehdä tutkimus myös myöhemmin, jolloin kuntaliitoksen vaikutukset ovat tulleet paremmin esille. Näiden lisäksi voisi olla erittäin mielenkiintoista verrata Vaasan ja Vähänkyrön sekä Seinäjoen ja Ylistaron kuntaliitoksia. Liittyneet kunnat ovat suhteellisen samankokoisia ja melkein saman etäisyyden päästä keskuskunnasta, johon päättivät liittyä. Vertaileva tutkimus voisi näiden kahden liitoksen välillä olla erittäin mielenkiintoista juurikin samanlaisten olosuhteiden vuoksi.

LÄHDELUETTELO

- Baldersheim, Harald & Krister Ståhlberg (1999). Making local democracy work: an evaluation of the Hämeenlinna model. Åbo: Åbo akademi.
- Bondas, Harry (2011) Erityinen kuntajakoselvitys. Vaasan kaupunki, Vähänkyrön kunta ja Mustasaaren kunta. Loppuraportti. Saatavissa 31.3.2016: https://www.vaasa.fi/sites/default/files/loppuraportti_14122011.pdf.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fyrrykartano sai rakennusluvan. Saatavissa 31.3.2016: <http://www.pohjalainen.fi/arkija-el%C3%A4m%C3%A4/lapset-ja-nuoret/fyrrykartano-sai-rakennusluvan-1.1821385>.
- Halme, Esa & Lauri Kuukasjärvi (2010). Uusi kunta vai kuntaliitos– kuntalaisen itsehallinto. Kunnallisan alan kehittämissäätiön Polemia- sarjan julkaisu nro 76.
- Harjula, Heikki & Kari Prättälä (2004). Kuntalaki. Taustat ja tulkinnat. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2008). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Karisto, Eero (2011). Uusia demokratiamalleja. Kuntalehti 5/2011.
- Katajamäki, Hannu (2010). Kuntaliitoksissa on unohdettu paikallinen vaikuttaminen. Kuntalehti 8/2010, 40–41.
- Kettunen, Pekka (2002). Miksi osallistumisesta puhutaan? Osallistumisen kehittäminen suomalaisissa kunnissa. Teoksessa: Osalliset ja osaajat: Kansalaiset kaupungin

suunnittelussa, 18–35. Toim. Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman. Helsinki: Gaudeamus.

Komiteamietintö 1982:22. Lähidemokratiatoimikunnan mietintö. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Koski, Arto, Anni Kyösti & Jaana Halonen (2013). Opittavaa kuntaliitosprosesseista. META- arviointitutkimus 2000- luvun kuntaliitosdokumenteista. Kuntaliiton verkkojulkaisu. Saatavissa 31.3.2016: http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=2935.

Koski, Heikki (1995). Kansalainen, kunta ja kansalaisyhteiskunta. Kunnallisalan kehittämissäätöjen Polemia- sarjan julkaisu nro 11.

Kumpulainen, Kaisu (2014). Kun pienestä kunnasta tulee kylä: kuntaliitosten vaikutukset maaseutuyhteisöissä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 33.

Kuntaliitto (2016a). Aiemmat kuntaliitokset. Saatavissa 15.4.2016: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/aiemmatkuntaliitokset/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016b). Kaupunkien ja kuntien lukumäärä. Saatavissa 15.4.2016: <http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/tilastot/aluejaot/kuntienlukumaara/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016c). Kuntaliitokset. Saatavissa 15.4.2016: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016d). Selvityksen käynnistäminen. Saatavissa 15.4.2016: <http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/kuntaliitosselvitykset/kaynnistaminen/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016e). Selvityksen organisointi. Saatavissa 15.4.2016:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/kuntaliitosselvitykset/organisointi/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016f). Selvityksen sisältö. Saatavissa 15.4.2016:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/kuntaliitosselvitykset/sisalto/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016g). Strateginen yhdistyminen. Saatavissa 15.4.2016:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/strateginenyhdistyminen/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016h). Virtuaalikunta.net. Kuntaliitokset. Saatavissa 31.3.2016:
<http://www.virtuaalikunta.net/fi/tietoa/kuntaliitokset/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016i). Yhdistymisen valmistelu ja toteuttaminen. Saatavissa 15.4.2016:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/Sivut/default.aspx>.

Kuntaliitto (2016j). Yhdistymissopimus. Saatavissa 15.4.2016:
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/yhdistymisprosessi/yhdistymissopimus/Sivut/default.aspx>.

Laamanen, Elina (2007). Vapaaehtoiset pakkoliitokset? Diskurssianalyttinen tutkimus kuntarakennetta koskevasta julkisesta keskustelusta. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Laine, Markus, Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (2007). Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa: Tapaustutkimuksen taito, 9–38. Toim. Markus Laine, Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen. Helsinki: Gaudeamus.

- Leighninger, Matt (2008). *The Promise and Challenge of Neighborhood Democracy: Lessons from the Intersection of Government and Community*. Saatavissa 31.3.2016: <http://www.aascu.org/uploadedFiles/AASCU/Content/Home/AmericanDemocracyProject/PromiseDemocracy.pdf>.
- Linna, Tapio (1993). *Kestävä kehitys ja Lähidemokratia Suomessa*. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja B 39.
- Maaseudun tulevaisuus (2011). *Hallituksen pakkoliitoslinja nosti pienet kunnat kapinaan*. Saatavissa 31.3.2016: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka-ja-talous/hallituksen-pakkoliitoslinja-nosti-pienet-kunnat-kapinaan-1.2081>.
- Metsälä, Riia & Kari Leinamo (2013). *Lähidemokratiaa etsimässä*. Korpilahtelaisten, lammilaisten ja alastarolaisten vaikutusmahdollisuudet kuntaliitoksen jälkeen. Vaasan yliopisto. *Levon- instituutin julkaisuja* 137.
- Miettinen, Ville (2016). *MTV: Vehviläinen linjasi termin: Kyseessä on maakuntauudistus*. Saatavissa 31.3.2016: <http://kuntalehti.fi/kuntauutiset/paatoksenteko/mtv-vehvilainen-linjasi-termin-kyseessa-on-maakuntauudistus/>.
- Pajunen, Elina (2015). *Viime silauksia vaille valmis*. Kauan kaivattu Tervajoen uusi koulu odottaa vuoden alussa joululomalta palaavia lapsia. Pohjalainen 19.11.2015.
- Raivio, Kari (2006). *Paras-hanke Suomea muokkaamassa*. *Yhteiskuntapolitiikka* 71, 186–192.
- Ryynänen, Aimo & Christa Salovaara (2002). *Kokeilusta käytännöksi– osallisuushankkeen selonteon taustaraportti*. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

- Sipponen, Kauko (2016). Se suuri kuntauudistus. Kunnallisalan kehittämissäätiön Po-
lemia- sarjan julkaisu nro 100.
- Ståhlberg, Krister (1979). Närdemokrati– en framtidsvy. Ekenäs: Ekenäs tryckeri ak-
tiebolags förlag.
- Uusitalo, Hannu (1991). Tiede, tutkimus ja tutkielma: Johdatus tutkielman maailmaan.
Helsinki: WSOY.
- Vaasa (2012). Vähänkyrön aluelautakunnan johtosääntö. Saatavissa 1.4.2016:
<https://www.vaasa.fi/vahankyron-aluelautakunnan-johtosaanto>.
- Vaasan kaupungin ja Vähänkyrön kunnan yhdistymissopimus (2011). Saatavissa
31.3.2016: [https://www.vaasa.fi/sites/default/files/atoms/files/ yhdistymissopi-
muskh1306kv2706.pdf](https://www.vaasa.fi/sites/default/files/atoms/files/yhdistymissopi-
muskh1306kv2706.pdf).
- Vaasan kaupungin organisaatio (2016). Saatavissa 27.11.2016:
<https://www.vaasa.fi/kaupungin-organisaatio>
- Vaasan kaupunki (2016). Vähänkyrön uuden terveystaseman toiminta on hyvässä vauh-
dissa. Tiedote. Saatavissa 31.3.2016: [https://www.vaasa.fi/tiedote/vahankyron-
uuden-terveystaseman-toiminta-on-hyvassa-vauhdissa](https://www.vaasa.fi/tiedote/vahankyron-
uuden-terveystaseman-toiminta-on-hyvassa-vauhdissa).
- Valtioneuvoston selonteko (2002). Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kansalais-
ten suoran osallistumisen kehittymisestä. Saatavissa 31.3.2016:
http://www.intermin.fi/download/31572_osallisuusselonteko_2002.pdf.
- Valtiovarainministeriö (2009). Parasta nyt– kunta- ja palvelurakennemuutoksen suun-
nitteluvaiheen loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 11/2009.
- Valtiovarainministeriö (2012). Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit
Suomen kunnissa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 27/2012.

Valtiovarainministeriö (2016). Kuntien lukumäärä ja vireillä olevat muutokset. Saatavissa 31.3.2016: <http://vm.fi/kuntien-lukumaara>.

Vähänkyrön alueen maaseutuohjelma 2013–2015. Alueen kasvun ja elinvoiman vahvistaminen, elinkeinojen kehittäminen. Saatavissa 29.11.2016: <http://ktweb.vaasa.fi/ktweb/>.

Vähänkyrön aluelautakunnan toimintakertomus 2015. Saatavissa 1.4.2016: <http://ktweb.vaasa.fi/ktweb/>.

Vähänkyrön aluelautakunta (2014). Yrityspalveluseteli vuosille 2014–2015. Saatavissa 27.11.2016: http://www.vaasa.fi/sites/default/files/yrityspalveluseteli_ohje.pdf.

Vähänkyrön aluelautakunta (2015). Kysely Vähäkyrö-talon palveluista. Vaasan kaupunki.

Yleisradio (2011). Kuntajakoselvitys ensi viikolla. Saatavissa 18.7.2016: http://yle.fi/uutiset/kuntajakoselvitys_kansissa_ensi_viikolla/5464491.

Yläkemijoki (2016). Yläkemijoen aluelautakunta. Saatavissa 31.3.2016: <http://www.ylakemijoki.fi/index.php/aluelautakunta>.

LIITE 1. Haastattelurunko

Haastattelurunko Vaasan ja Vähänkyrön kuntaliitokseen sekä Vähänkyrön aluelautakunnan toimivuuteen liittyen

Teema I Kuntaliitos ja sen toteuttaminen

- Miten kuntaliitosprosessissa otettiin huomioon kaikkien osapuolten näkökannat?
- Mitä hyötyä ja mitä haittaa kuntaliitoksesta on ollut sen osapuolille?
- Miten yhdistymisellä tavoiteltu Vähänkyrön alueen elinvoiman ja kasvun vahvistaminen on onnistunut?
- Miten vähänkyröläisten mahdollisuus vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon on muuttunut kuntaliitoksen myötä?
- Miten kuntaliitos on vaikuttanut Vähänkyrön alueen palveluihin?
- Mitä muita mietteitä kuntaliitos sinussa herättää?

Teema II Aluelautakunta tähän mennessä

- Miten aluelautakunta on onnistunut tärkeimmän tehtävänsä eli yhdistymissopimuksen valvonnan toteuttamisessa?
- Miten aluelautakunta alueellisena toimielimenä on tarjonnut kanavan vähänkyröläisille asuinympäristönsä asioihin vaikuttamiseen?
- Onko aluelautakunnalla mielestänne tarpeeksi budjetti- ja lausuntovaltaa?
- Miten aluelautakunta on onnistunut elinkeinojen parantamiseen tarkoitetun maa-seutuohjelman toteuttamisessa?
- Miten ltk on onnistunut investointiohjelman toteuttamisen noudattamisessa?
- Miten aluelautakunta on onnistunut Vähänkyrön yhteispalvelupisteen hoitamisessa?
- Ovatko kaupungin johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat tietoisia ja kiinnostuneita aluelautakunnan toiminnasta?

Teema III Aluelautakunnan tulevaisuus

- Millaisena näette aluelautakunnan tulevaisuuden? (onko se vain ylimenokauden ratkaisu vai jatkuuko käytäntö)
- Miten mielestänne taataan parhaiten vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet tulevaisuudessa vähäkyröläisille?
- Mitä kehitettävää ja millaisia muutoksia haluaisitte nähdä aluelautakunnan toiminnassa?
- Millaisena näette Vähänkyrön alueen roolin tulevaisuudessa osana Vaasan kaupunkia?
- (Onko kuntaliitoksesta jäänyt jotain hampaankoloon?)

LIITE 2. Haastatteluun osallistuneet

Järvelä, Markku, teknisen toimen johtaja. Vaasan kaupunki. Vaasa 27.4.2016.

Kentala, Jukka, sosiaali- ja terveystoimen johtaja. Vaasan kaupunki. Vaasa 22.4.2016.

Kujanpää, Raija, kaupunginhallituksen jäsen. Vaasan kaupunki. Vaasa 18.4.2016.

Munkki, Marianne, aluelautakunnan jäsen. Vähänkyrön aluelautakunta. Vaasa 20.4.2016.

Niemi-Ilahti, Anita, kaupunginhallituksen jäsen. Vaasan kaupunki. Vaasa 13.4.2016.

Nybacka, Mikko, aluelautakunnan puheenjohtaja. Vähänkyrön aluelautakunta. Vaasa 19.4.2016.

Ollila, Mauri, aluelautakunnan jäsen. Vähänkyrön aluelautakunta. Vaasa 19.4.2016.

Räty, Liisa aluejohtaja. Vähänkyrön aluelautakunta. Vaasa 26.4.2016.